

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | 2/337 | GODINA XXXIII | CIJENA 10 KN

VELJAČA 2014.

Govor na gori - Isus i Tora

Tko se boji fiskalizacije

**Korado Korlević, pedagog i poznati
hrvatski astronom**

Marija na Krasu i Kaštel - reportaže

Poštovani čitatelji,

pri kraju smo mjeseca veljače kada se nadamo kraju zime i prepoznajemo znakove proljeća. To je ujedno i vrijeme početka korizme. Vjerujem da za sve nas vjernike upravo taj početak, odnosno Čista srijeda, ima posebnu važnost. No, prije toga svakako ćemo se „nauživati“ veselja koje donosi nezaobilazni karneval i sve što je s njim povezano. Tu će biti, dakako, raznoraznih predstava i scena, pa i neukusnih poruka koje ponekad ne štede ni ono što je najsvjetije. I to sve pod opravdanjem običaja koji se nikako ne smiju propustiti. Sigurno je dobro da se ljudi vesele i šale, ali bi nam bilo drago kada bi to imalo svoju mjeru dobrog ukusa i poštovanja drugih. I koliko god slušamo stručna obrazloženja da se tako tjeraju duhovi zime odnosno zazivaju duhovi proljeća, mi ipak znamo da je sve to zapravo opuštanje i igra jer slijedi vrijeme ozbiljnosti, rada i sabranosti, a to je korizma.

Sigurno se neki od vas, poštovani čitatelji, još sjećaju da su na dan karnevala, pusta, uponoć zvonila crkvena zvona, a to je značilo da prestaje karneval, maskenbal i sve druge

aktivnosti s tim u svezi, a počinje Čista srijeda, tj. korizmeno vrijeme.

Obred posipanja pepelom, kojim započinjemo korizmu, označuje našu svijest da smo samo ljudi svjesni svojih vrlina, ali i nedostataka, svojih zasluga, ali i propusta, a to je bitan uvjet da bismo doista doživjeli vrijeme korizme kao vrijeme obraćenja i barem u nečem promijenili svoj život. Stoga pepeljenje za nas kršćane nije ponижavajuće, štoviše, to je čin svijesti, istine i odgovornosti prema sebi i svom kršćanskom životu.

Korizma je vrijeme posta, molitve i dobroih djela. Hvale je vrijedno pokazati i dokazati, ponajprije sebi, da ne živimo samo zato da bismo jeli i pili. Ali još će biti važnije ako smo shvatili korizmeni post kao suzdržavanje od neistina i laži, od toga da u drugima vidimo samo ono što nije dobro. Ako budemo iskreno molili, onda ćemo nastojati tijekom ovog vremena i čuti što nam Bog poručuje putem glasa naše savjesti, pa i tako da čitamo i razmišljamo o Božjoj riječi, ali i da čujemo Božji glas koji nam progovara po opravdanoj kritici ili sugestiji naših bližnjih.

Stepinčevu u Rimu

Hravatska rimska zajednica svečano je 10. veljače proslavila liturgijski spomen i obljetnicu smrti blaženoga Alojzija Stepinca. Koncelebrirano večernje misno slavlje u hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu predvodio je pročelnik Kongregacije za kaze svetih kardinal Angelo Amato. U koncelebraciji je sudjelovalo sedamdeset svećenika, među kojima su bili rektor Papinskoga hrvatskoga zavoda sv. Jeronima mons. Jure Bogdan, vicerektor Marko Đurin, duhovnik o. Mihaly Szentartoni, DI, više rektora papinskih rimskih zavoda, profesora s crkvenih i državnih sveučilišta u Rimu, svećenici studenti iz Zavoda sv. Jeronima te drugi hrvatski svećenici koji studiraju ili djeluju u Rimu. Bilo je i više svećenika iz raznih naroda, štovatelja bl. Alojzija Stepinca. Misno slavlje animirao je zbor župe sv. Marka iz Makarske, koji su došli u Rim zajedno sa svojim župnikom mons. Pavlom Banićem. Za orguljama je bio Umberto Kostanić, a zborom je ravnala s. Gracija Akmadžić.

“U petak popodne izvijestio sam Svetoga Oca kako su liječnici ocijenili znanstveno neobjasnivim predmijevano čudo, koje je predstavila Postulatura za kanonizaciju blaženog mučenika Alojzija Stepinca, kardinala i nadbiskupa zagrebačkog. Papa Franjo kako se obradovao zbog toga važnog koraka. Potom mi je rekao kako je već od mladosti u Argentini pratio s velikim zanimanjem zbijanje s hrvatskim mučenikom. Pritom je spomenuo i neke meni nepoznate pojedinosti. Unatoč tjelesnoj klonulosti, njegov duh vjere zadržavao je lucid-

VILIM GRBAC

I ovaj broj Ladonje nastoji nas potaknuti na dobra djela, i to prenoseći ono što čine naša biskupija i Caritas pomažući onima koji su u potrebi. Sve nas to potiče da tijekom korizmenog vremena pokušamo više biti od pomoći jedni drugima. Za to ne treba biti bogat, naše su bogatstvo naše sposobnosti i vrline koje nećemo držati za sebe, već ćemo njima nastojati služiti drugima. Svojim strpljenjem, dobrotom i poštovanjem drugih sigurno ćemo više učiniti nego da se pravimo dobri dijeleći ono što nam je ionako višak. Vrijeme je korizme ponajprije vrijeme iskrenosti, odgovornosti i dosljednosti. Ako to nastojimo živjeti, onda će i četrdesetodnevno vrijeme korizme biti za nas korisno. Iskoristimo tu prigodu jer, kao što kaže Sv. pismo, sad je vrijeme milosno, sad je vrijeme spasa. Nadam se da nam u tome može pomoći listanje i čitanje Ladonje. Neka nam svima bude blagoslovljeno korizmeno vrijeme!

nost nepokolebljive vjernosti Evandelu, koja se nije slomila ni uslijed najokrutnijih mučenja”, rekao je na početku homilije kardinal Amato, u kojoj se osvrnuo i na mučeništvo bl. Miroslava Bulešića te blaženih redovnika Drinskih mučenica, na čijoj je beatifikaciji i sam sudjelovao kao izaslanik Svetoga Oca.

U nastavku homilije kardinal Amato istaknuo je mučeništvo kao jedan od putova naslijedovanja Isusa Krista što ga je prošao i sam bl. Alojzije Stepinac: “Medutim, naslijedovanje Krista, prije ulaska u vječnu radost neba, očituje se kao križni put. Sam Isus, prije blaženog preobraženja, proglašava ovaj životni zakon: ‘Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom’ (Lk 9,23). Blaženi Alojzije Stepinac živio je doslovno te Isusove riječi. Jednog dana je zapisao: ‘Ako te ljudi nepravedno osuđuju, osobito ako se ikada dogodi da budeš optužen za tvoju vjernost Kristu, raduj se i veseli, jer Isus pati s tobom. Kad se pati s Isusom, sve postaje puno laksše’. Upravo po završetku II. svjetskog rata započelo je – osobito u narodima nad kojima je gospodario komunistički režim – razdoblje vjerskog progona, negiranja slobode i svakodnevnog mučeništva...” Na kraju euharistijskog slavlja rektor Zavoda sv. Jeronima mons. Jure Bogdan pozdravio je sve nazočne i uputio riječi zahvale kardinalu Angelu Amatu. Mons. Bogdan zatim je na hrvatskom jeziku pročitao poruku predsjednika Hrvatske biskupske konferencije zadarskoga nadbiskupa Željimira Puljića koji je u pismu zahvalio kardinalu Amatu na njegovoj nazočnosti na beatifikaciji Miroslava Bulešića u Puli protekle godine. (IKA/L)

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulske biskupije

Glavni urednik:

Vilim Grbac

Zamjenik glavnog urednika:

Željko Mrak

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Ana Ćvitana, Vilim Grbac, Ilija Jakovljević, Tomislav Milohanić, Željko Mrak

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-863, ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisk/Nakladnik:

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun: 2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: Zimski motiv, foto Ana Ćvitana

GOVOR NA GORI - ISUS I TORA

NIKOLA MLADINEO

Tijekom mjeseca veljače Crkva nam u nedjeljnim evanđeljima donosi dijelove Isusova Govora na gori. O ovom veličanstvenom govoru, koji u sebi sadrži cjelokupan nacrt novog čovjeka rođenog od Duha Svetoga po Pashi Isusovoj, moglo bi se reći toliko toga jer u sebi sadrži ne samo novost Isusa Krista već i stoljetno iščekivanje izraelskog naroda. Ovdje se želimo dotaknuti baš te točke u razjašnjenju koje nam sam Isus daje o svom odnosu prema Zakonu – ili bolje rečeno Tori – kako nalazimo u Matejevu evanđelju (5,17-18): “Ne mislite da sam došao ukinuti Zakon ili Proroke. Nisam došao ukinuti, nego ispuniti. Zaista, kažem vam, dok ne prođe nebo i zemlja, ne, ni jedno slovce, ni jedan potezić iz Zakona neće proći, dok se sve ne zbude.”

Da bismo razumjeli ovu Isusovu tvrdnju, treba imati na umu židovsko shvaćanje o transcendenciji Tore, koja nije svodiva samo na skup propisa i zabrana. Tora je poistovjećena s objavom Boga, Njegovom Riječi, Njegovom Mudrošću. Psalm 119 iznosi dugi niz pohvala Božjem Zakonu te kaže: “Dovijeka, o Jahve, riječ tvoja ostaje, stalna poput nebesa”, ili “Po tvojim zakonima stoje zauvijek jer sve tebi služi”, ili “Svakom savršenstvu vidim granicu, a zapovijed tvoja nema granica”, ili “Vječna je pravda tvojeg svjedočanstva.”

(Ps 119,86.91.96.144) Prorok Baruh govori o Božjoj mudrosti nastanjenoj na zemlji: “Ona je knjiga Božjih zapovijedi, Zakon koji će trajati dovijska: tko ga se držao bude, taj će živjeti; tko ga napusti, taj će umrijeti.” (Bar 4,1) Knjiga Izreka je posobljuje kao Ženu Mudrost koja poziva u svoju kuću na gozbu (usp. Izr 9,1-18), a knjiga Sirahova joj daje prvo mjesto jer je “stvorena prije svega ostalog.” (Sir 1,4) Tako Tora poprima sve više osobna i transcendentalna obilježja; ona je nastala prije postanka svijeta i posjeduje osobit odnos s Bogom, kako kaže Knjiga Mudrosti: “S tobom je mudrost, koja zna djela tvoja, koja je bila nazočna kad si stvarao svijet; ona zna što je milo tvojim očima i što je pravo po tvojim zapovijedima.” (Mudr 9,9) Doista, njene su riječi neprolazne, sadrže puninu života i sreće. Jedan od najstarijih rabinskih spisa, “Pirke Avot”, kaže da je Tora jedan od triju stupova (uz božanski kult i djela ljubavi) na kojima počiva cijeli svijet.

U tom kontekstu odnos prema Tori ne sastoji se samo u juridičkom ispunjenju njenih normi, već ide prema jednom osobnom, čak intimnom odnosu. Rabin Ben Azaj koji je živio krajem I. i početkom II. stoljeća poslijе Krista, nikad se nije oženio, a kad su ga pitali zašto, odgovorio je da on ljubi Toru kao svoju zaručnicu i druži se s

njome dan i noć. Tu imamo zapanjujuću sličnost s celibatskim stavovima svetog Pavla u njegovu odnosu prema Evanđelju. Doista, za nas kršćane, Zakon nije prošao, niti je bio ukinut, već je u cijelosti ispunjen i ostvaren do najmanjeg detalja u osobi Isusa Krista. On je Riječ Božja, istobitan s Ocem, rođen od Njega prije svih vjekova, po kome je sve stvoreno i sve stoji u Njemu. On dovodi do savršenstva židovsku Toru, onog savršenstva koja je ljubav. Postići savršenstvo Zakona znači, dakle, prigriliti osobu Isusa Krista.

To savršenstvo nisu mogli postići pismoznaci i farizeji jer ono se ne postiže po djelima Zakona, već po milosti i Duhu Svetomu koji donosi novi život u naše srce. Zato Isus kaže: “Uistinu kažem vam: ne bude li pravednost vaša veća od pravednosti pismoznanaca i farizeja, ne, nećete ući u kraljevstvo nebesko.” (Mt 5,20) Pravednost kakvu traži Isus sastoji se u onom ispunjenju Zakona koje je izvršio On sam kada je dao život za one koji su ga mrzili. Nova je pravednost Isusa Krista ljubav prema neprijatelju, savršenstvo koje nadilazi Zakon i uvodi u posve novu dimenziju života. O tome sv. Ivan od Križa, opisujući završetak mističnog uspona na goru Karmel, kaže: “I dalje od toga nema puta, jer za pravednika nema zakona: on je sam sebi zakon.” (“Stihovi o Gori savršenstva”, 30)

STO GODINA KIPA SVETOG PELAGIJA

 LUKA PRANJIĆ

Šećem ja gradskim trgom i dvoumim se hoću li uzeti za temu ovog broja Ladonje nešto s područja ekleziologije ili će dati svoj sud o "pismu istarskih intelektualaca papi Franji" gledje "slučaja Dajla". Ovo drugo učinilo mi se zanimljivim budući da sam, "između redaka", nazreo da bi za neke od pokretača spomenute "mirotvorne" inicijative najbolje rješenje bilo uzeti Crkvi sva dobra pa da se više ni jedni ni drugi ne svađaju. Ali, budući da se ipak radi o "vrućem krumpiru", i da bi bilo teško dokazati kako je možda netko iskoristio plemenit osjećaj ljubavi istarskih Hrvata prema rođnoj grudi privlačeći tako potpisnike, rekoh sam sebi: "Luka, mani se čorava posla!" Podigavši malo glavu da se istegnem, ugledam na zvoniku svoje župe stoljetni kip svetog Pelagijsa. Da, točno stoljetni! Tako sam odlučio, s malim zakašnjenjem, napisati nešto povodom 100. obljetnice postavljanja svetčeva kipa na vrh novigradskog zvonika.

O životu se sv. Pelagijsa i o njegovu mučeništvu malo zna, njegov je životopis iznimno škrtn historiografskim činjenicama i hagiografskim podatcima, puno je toga legendarnog i romantičarskog u izvještaju

biskupa Tommasinija o njegovoj muci. Tko je dakle sveti Pelagijs? S dostatnom sigurnošću možemo reći da je on novigradski sin, kršćanski mladić, kojega nakon prerane smrti roditelja odgaja svećenik Uranije te mu omogućava dobru naobrazbu. Pretpostavlja se da je primio i neki od nižih crkvenih redova, akolitat ili đakonat, budući da njegov lik umjetnici tijekom povijesti tradicijski prikazuju u dalmatici i s manipulom preko ruke. Pelagijs aktivno i zauzeto djeluje u vjerskom i društvenom životu zajednice, pohodeći, u vrijeme progonsva cara Numerijana, utamničene novigradske kršćane, donoseći im hranu i hrabreći ih, čime svoj život izlaze nemaloj opasnosti. Posvećuje se brizi za siromahe, pomažući im i donoseći im najpotrebnije. Godine 283. hrabro i odvažno istupa pred rimskog namjesnika Evilazija, prigorovivši mu zbog okrutnosti prema kršćanima. Ovaj mu, jasno, ne ostaje dužan te ga daje pogubiti.

Novigradani stoljećima čuvaju spomen na ovoga izvanrednog, a opet tako običnog mladića. Posvećuju mu crkvu i stavljaju svoj grad pod njegovu svetačku zaštitu. Godine 1913., prije točno sto godina, odvažni Pelagijski Tulliach, po želji i na zahtjev stanovnika Novigrada, viteškim podvigom

postavlja kip Sveca na vrh zvonika. Tim činom Novigradani, potvrđujući i sami vjernost tradiciji i odanost vjeri, ostavljaju svojim unucima i svima onima koji će u budućnosti biti stanovnici njihova grada, trajni duhovni testamenat. Postavljajući Pelagijsa na ono najviše i najčasnije mjesto u gradu, kao da su nama danas željeli reći: Evo vam uzora, ovo je, i ovakav neka bude, pravi Novigradanin, odvažan, vjeran, socijalno osjetljiv, borac za pravdu, učen, spreman pomoći svakome u nevolji, otvorene ruke za siromaha, zaštitnik maloga i običnoga čovjeka, a u isto vrijeme i sam jednostavan i običan čovjek.

Grad Novigrad počiva na idealima i vrednotama za koje je sveti Pelagijs živio i umro, one su temelj njegove povijesti i jamstvo sretne budućnosti. I dok imena novigradskih plemenitaša, kapetana, podestata i upravitelja, pa i biskupa, s vremenom sve više blijede, sveti Pelagijs, taj gotovo povijesni anonimac, odolijeva buri vremena i zaborava, blagoga pogleda, blagoslivljujući svoj grad s vrha zvonika.

Neka taj "visokopozicionirani" Novigradanin ne bude samo simpatična maskota našega grada u turističke svrhe jer on je puno, puno više. Znali su to dobro naši stari.... *Lo saveva ben i nostri veci...*

Tko se boji fiskalizacije

 JOSIP GRBAC

Prije nekoliko je godina aktualna tema u odnosima Crkve i države bilo pitanje hoće li vjeronauk u školama opstati, ima li smisla, nosi li on sa sobom diskriminirajuće učinke za one koji ne vjeruju, i tome slično. Govorilo se o tome kao da je vjeronauk nekakav privilegij Crkve te ga se ona grčevito drži jer donosi korist samo njoj samoj. Zaboravilo se da vjeronauk u škole nije uveden radi toga da bi Crkva time "profitirala". Taj je vjeronauk nekoliko puta povećao obim posla mnogim svećenicima. Uzveši čisto ovakvu računicu, život jednog prosječnog župnika bio je mnogo jednostavniji i "mirniji" kada nije bilo vjeronauka u školama. Ali kada je vjeronauk uvođen u škole, onda su mnogi smatrali da se time može mnogo pridonijeti ne samo vjerskom životu ljudi nego i sveopćoj moralnoj i duhovnoj obnovi naroda koji je u tom smislu bio devastiran. Time će i naobrazba i odgoj dobiti na kvaliteti. Vjeronauk u školi nije ni u kojem smislu povlastica Crkve. On je zamišljen, i od mnogih tako shvaćen, kao služenje te Crkve ovom našem društvu. I mnogi crkveni službenici vjeronauk u tom smislu prihvataju i predaju. Zar bi ukidanjem vjeronauka Crkva izgubila neke povlastice?

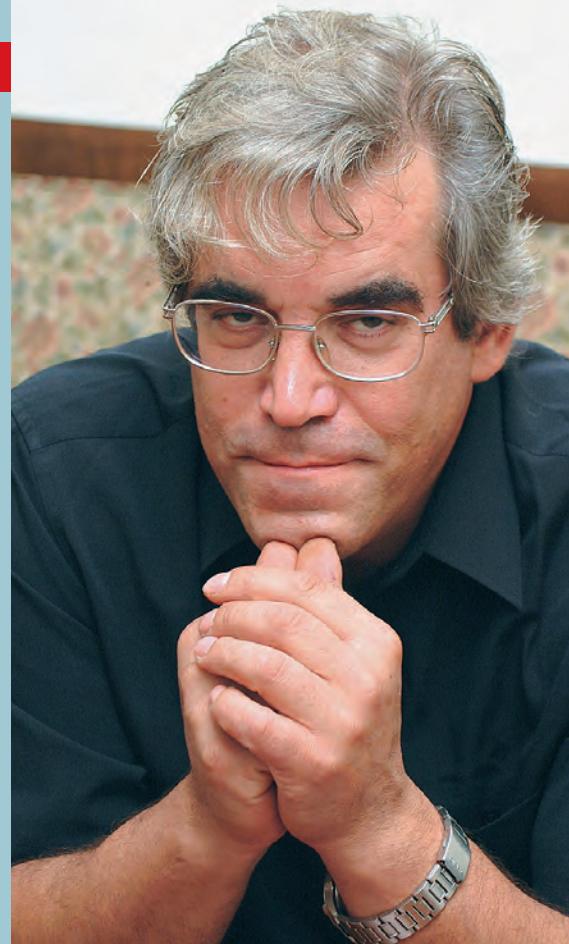
„Objektivne“ prosudbe

Sada se nastoji Crkvi „uliti strah u kosti“ eventualnim oporezivanjem ili uvođenjem fiskalnih blagajni za svakoga svećenika, objavljuvajući svih iznosa koje vjernici daju za Crkvu, i tako redom. Zašli ljudi i novinari u župnu crkvu neke velike župe u središtu Zagreba, vidjeli da se prikuplja milostinja, izračunali po vlastitom nahodjenju koliko je vjernika bilo, koliko je mogao svaki vjernik dati i...došli do silnih milijuna. Izbrojili vjenčanja i sprovode te velike župe i, eto, dodatnih silnih milijuna. Pa se ljudi tako „sablznili“ na tim silnim

„bogatstvom“. Naravno da nisu ni došli na ideju zači u male župe pa ponoviti isto računanje. Još su se manje sjetili pitati što se tim novcem financira, tko održava crkve, mahom kulturne spomenike, tko se bavi karitativnim radom, od čega svećenici žive. Naime, ti su „dušobrižnici“ naučeni da se svaki i najmanji humanitarni pothvat stavi na velika zvona, da se i nakon najmanjeg zahvata na kulturnim spomenicima režu vrpce, da svi koji teže žive, a među njima ima dosta svećenika, izidu prosvjedovati na Markov trg. Kako svega toga nema, lako je zaključiti da taj novac završava u nečijim privatnim džepovima, po starom hrvatskom običaju.

Kome smeta crkveni novac?

Zanimljivo je da su se u tom smislu pogotovo oglasile neke udruge tzv. civilnog društva. Ono što su tražile da se učini s crkvenim prihodima, nisu spremne učiniti s vlastitim prihodima. Radi se mahom o udrugama koje dobivaju velik novac iz državnog proračuna, od kojih mnoge nemaju neki suvisao razlog postojanja. Jer, ako je npr. prije dvadesetak godina bilo važno nadzirati izbore, sada ih same stranke itekako nadziru i budno paze da se ne dogode malverzacije. Ove udruge postoje jedanput u nekoliko godina, prilikom izbora, i najveći im je posao pronaći nekoga tko je, makar i nehotice, jednom riječju narušio izbornu šutnju, ili se previše približio izbornom mjestu. Ovi tako „dramatični slučajevi“ bivaju toliko napuhani kao da o njima ovisi ishod izbora. Stoga ispreda logično da postoji razlog postojanja i financiranja tih udruga. I tako bismo mogli govoriti o stotinama drugih udruga i udruženja koja crpe novac iz proračuna. I njima smeta ako im netko želi novac oporezivati ili, ne daj Bože, kontrolirati njegovu potrošnju.

Što radi Ministarstvo?

Zaista je absurdno ako netko misli da može djelatnost i „rad“ tih udruga uspoređivati s djelatnošću Crkve i radom crkvenih službenika, na obrazovnom, odgojnem, kulturnom i vjerskom području. Nitko se, koliko vidimo, nije u Crkvi uspaničio zbog tih zahtjeva. Uostalom, svaka župa i svaka biskupija precizno vodi knjige o primitcima i izdatcima. Oni koji su se uspaničili u raznoraznim udrugama jesu očito oni koji imaju što kriti. Rezultati nekoliko humanitarnih pothvata u posljednje vrijeme i pitanje kamo je novac nestao zorno govore o tome. Ono što svakog crkvenog djelatnika može uvrijediti jest usporedba njegova rada i „rada“ onih koji, čak samo povremeno, sjede za stolom, čitaju dnevni tisak, žarko žele pronaći nekakva stvarna ili izmišljena kršenja ljudskih ili inih prava i za to svoje sjedenje primaju obilne mjesečne plaće. Vidim njihova iscrpljena lica i žarku želju da im Crkva ustupi barem dio sredstava koje ima jer njih ne zanima ništa osim njihova lagodna života. Bilo bi dobro kada bi se nadležno ministarstvo, umjesto svakidašnjeg „ulijevanja straha“ oporezivanjem i fiskalnim blagajnama, i to svima, bez ikakve razlike, pozabavilo pitanjem tko sve živi na račun proračuna, analiziralo rad tih subjekata, procijenilo doprinosi li on općem dobru i u kojoj mjeri. Crkva može u svakom trenutku pokazati rezultate svoga rada. Mogu li to i svi ostali koji jedu na zajedničkim jaslama?

ŽUPE GOSPE OD MILOSTI SVETA MARIJA NA KRASU I SV. SABA KAŠTEL

Obnovljena župna crkva Gospa od Milosti i župni stan – Sveta Marija na Krasu za vrijeme župnika mr.sc. Marka Tomića

PRIPREMILI TATIANA CLABOT I VLČ.
BERNARD JURJEVIĆ

Povijest župe i malo statistike

Sveta Marija na Krasu (tal. Madonna del Carso) naselje je na Bujštini 6 km sjeveroistočno od administrativnog središta grada Umaga. Smješteno je u zaledu Umaga, uz cestu Plovanija – Umag. Stanovnici se bave poljodjelstvom zbog plodnoga tla i povoljne klime. Naselje je nastalo kao središte zemljишnog posjeda s nekoliko stambenih kuća i crkvom. Snažnije se razvilo u drugoj pol. XX. st., a gravitiraju mu okolni zaseoci Šajini, Lokvini i Koršij te udaljeniji Šoši, Karpinjan, Fratrica i dr. Sa susjednim naseljem Kmeti (Metti) čini jedinstvenu naseljenu cjelinu; statistički se vode kao odvojena naselja. Župa je osnovana tek 1946. odvajanjem od župe Kaštel i dodavanjem dijelova susjednih župa. Župna crkva Blažene Djevice Marije od Milosti jednobrodna je građevina sa svetištem i sakristijom. Izgrađena je u XVI. st. na mjestu starije, a obnovljena je 1991. Župna kuća obnovljena je za vrijeme župnika Marka Tomića 2007. godine. U sastavu je crkve zvonik iz 1930., visok 20 m. Kapela na groblju izgrađena je 1913., posvećena sv. Antunu Padovanskom. Danas župa broji oko 500 stanovnika, od toga 420 katolika. Nedjeljom na misu dolazi u prosjeku 70 vjernika. Misna su slavlja na hrvatskom i dijelom na talijanskom jeziku i redovita su preko tjedna. Sakramenti krizme i prve svete pričesti svake dvije su godine. Uz župni zbor aktivan je i župni Caritas. Župni je blagdan 15. 8. Uznesenje

BDM, kada dolaze i stotine hodočasnika iz susjednih župa. Suzaštitnica župe je sv. Apolonija koja se slavi 9. 2. Godišnji je projek krštenja 10, 4 vjenčanja, 5 sprovoda.

U crkvi se na lijevome bočnom oltaru nalazi uljena pala na platnu koja prikazuje svete Luciju i Apoloniju s pripadajućim atributima. Iznad sveticice nalaze se glave anđela koje izlaze iz oblaka, a jedan od anđela drži iznad sveticice dvije palmine grane koje pruža svecicama. Sveta Apolonija odjevena je u bijledoplavu haljinu i bijelu bluzu. Na glavi ima šarenim rubac i ogrnuta je crvenim velom. U lijevoj ruci drži klješta sa zubom. Slika je iz početka XVIII. stoljeća i vjerojatno pripada slikaru flamanskog podrijetla.

Procesija – Blagdan Uznesenja BDM 15. 8. 2013.

Dekanatski susret ministranata (ministranti iz Kaštela i Sveti Marije na Krasu)

Jedna od obitelji koja s djecom redovito dolazi na misu, obitelj Đukić

REPORTAŽA

Maestro Dean Visintin – voditelj zborova Sv. Marija na Krasu i Kaštel

Ovogodišnji prvpričesnici u Sv. Mariji na Krasu

KAŠTEL

Na vrhu brda

Nekad utvrđeni kašteljer od strateške važnosti već u prehistoriji, Kaštel je zauzeo vrh brda koje nadvisuje cijelu dolinu Dragone, uz cestu Buje – Koper. Arheološkim istraživanjima paljevinske nekropole iz 8. – 6. st. pr. Kr. potvrđeno je postojanje prapovijesnog gradinskog naselja. Nakon rimske osvajanja postaje utvrda castrum pa stoga i nosi ime Castrum Veneris, vjerojatno u svezi s hramom posvećenim poganskim božicama. Po drugoj zamisli toponom se odnosi na Castrumvenae prema liniji brda na kojem je naselje. Naselje se prvi put u povijesnim izvorima spominje 1064. godine kao posjed piranskog plemića Artuika.

Od 1102. godine pod vlašću je akvilejskog patrijarha, koji preko postavljenog gastalda u Kaštelu upravlja cijelom sjevernom Istrom. Na zaravni vrh brijege sagrađena je mala rustikalna palača za istarskog markiza ili, u njegovoj odsutnosti, zamjenika gastalda u kojoj je običavao odsjeti sam patrijarh tijekom svojih povremenih posjeta ovom kraju. Odmah uz palaču podignuto je skladište, zvano «canipa», u koje se pohranjivala ljetina sakupljena od crkvene desetine. Iz tog je doba i kaštelanski grb koji predstavlja utvrđeni kaštel (tvrđavu). Utvrda je kontrolirala slobodni promet robe između

obale i unutrašnjosti Istre pa su je stoga više puta napadali, posebno Piranci i Korprani. Nakon rata koji se vodio između Patrijarhata i Venecije, tvrđavu je zauzela 1268. godine koparska vojska koja je poslije deset godina srušila zidine, a 1310. osvojili su je Mlečani i progutao požar. Godine 1420. potpada pod Veneciju, a godine 1518. prodaje feud grofovima Furegoni iz Pirana koji su ovdje sagradili boravište. Nakon ukidanja feudalizma 1848. Kaštel se uzdignuo do seoske općine pod upravom seoskog starještine. Krajem stoljeća, 1893. godine, osnovana je prva pučka škola na talijanskom jeziku. Godine 1907. počinje s radom trgovacko «Kaštelansko društvo» i uskoro otvara zadružni podrum, uljaru i banku (Posuđilnicu) s namjerom da podupre i potakne mjesno gospodarstvo. «Družba sv. Cirila i Metoda» uspijet će otvoriti prve hrvatske škole u Istri, među kojima se ističe prva upravo u Kaštelu 1911. godine. Dvije godine kasnije osniva se kulturno društvo «Lipa» koje djeluje na polju kulture kako bi probudilo nacionalnu svijest hrvatskoga mjesnog stanovništva. Tijekom dvaju desetljeća fašističke vlasti prekinuto im je djelovanje, a nakon 1945. obnavljaju svoju aktivnost. Nakon Drugog svjetskog rata katastarska općina Kaštel pripala je općinskoj upravi Buje. U podnožju kaštela smjestila se župna crkva sv. Sabe, izgrađena 1869. godine na mjestu starije sakralne građevine, vjerojatno hrama nekog prastarog obreda koji se spominje već 1102. godine. To je jednobrodna građevina s dvjema bočnim kapelama uokolo koje je mjesno groblje. U unutrašnjosti crkve nalaze se i grupe skulptura u drvu osobite umjetničke vrijednosti. Zvonik je sagrađen na širokom podnožju, a nad portalom je isklesana godina gradnje: 1786. Novo naselje koje se razvilo na nekoliko stotina metara od antičke naseobine gdje se i sad vide ostaci antičkih zidina, oko sebe okuplja naselja Plovaniju, Kaldaniju i druga manja. Naselje Fratrija, u prošlosti poznato pod imenom Sv. Petar na Krasu, smjestilo se blizu nekadašnjeg rimskog seoskog ljetnikovca s grobovima iz istog vremena te čuva osta-

Gospođa Adriana Klabot – predsjednica župnog Karitasa u Sv. Mariji na Krasu

REPORTAŽA

teke benediktinskog fratarskog samostana koji se spominje još 1102. godine. Nakon zatvaranja 1770. njegova dobra prodana su na dražbi, a crkvene su stvari prenijete u crkvu sv. Petra i Pavla u Kršetama. Dio samostanske zgrade preuređen je za stanovanje, dok neka zdanja i sad zadržavaju prvobitni izgled. Još je moguće prepoznati neke arhitektonske detalje, ukrase na portalima, bunar, glavu Atile i drugo.

Razvoj gospodarstva i turizma

Tik uz slovensku granicu i uz glavne prometnice prema Istri, Kaštel predstavlja mogućnosti budućeg većeg razvoja i u turizmu i u malograničnom prometu.

Upravo radi toga, danas u Kaštelu, Plovaniji i Kaldaniji ubrzano raste broj privrednih subjekata, naročito obrtnika i malih poduzetnika. Isto tako u velikom je porastu broj novoizgrađenih obiteljskih kuća i stambenih jedinica za tržište. Župa Kaštel broji oko 1200 stanovnika, od toga 950 katolika. Nedjeljom je na misi oko 80 vjernika. Misa je na hrvatskom i dijelom na talijanskom jeziku. Preko tjedna su u prosjeku 3 svete mise. Sakramenti potvrde i svete pričesti svake su dvije godine. Prosječno godišnje bude 15 krštenja, 3 vjenčanja, 8 sprovoda. Uz župni zbor i Caritas aktivni su i ministranti. Vjernici su angažirani u vjerskom životu župe i raspoloženi za pomoć prilikom organiziranja vjerskih i društvenih manifestacija.

Župna crkva sv. Sabe u Kaštelu

Tko je zaštitnik župe sv. Saba?

Jedan od velikih osnivača i promicatelja redovničkog života na Istoku, uz sv. Pahomija i sv. Bazilija, jest i sv. Saba. On se rodio u Kapadociji, u Maloj Aziji. Otac mu je bio rimski časnik. Kad je bio premješten u Egipat, pošao je onamo sa ženom, a sina je ostavio kod njegovog ujaka. No, ujna nije trpjela dječaka, zato on ode k stricu. To je proizvelo svađu između tih dviju obitelji. Da bi se Saba od toga maknuo, pođe

u samostan. Nakon 10 godina poniznog i pokorničkog života dobije dopuštenje hodočastiti na sveta mjesta u Jeruzalemu. Usput je bio i u Aleksandriji, gdje se susreo s ocem koji ga je počeo odgovarati od redovničkog života. Ali, mladi se redovnik nije dao nagovoriti da napusti redovničko zvanje. Došao je u Jeruzalem i tu je u obližnjim brdima osnovao glasoviti samostan Mar Saba, koji je na Istoku poznat kao "velika lavra". Kao opat toga samostana borio se protiv vjerskih zabluda tadašnjega vremena. Pripisuju mu i bogoslužni red, tzv. "tipikon", za čitavu crkvenu godinu te redovničko pravilo koje nosi njegovo ime. Umro je u dubokoj starosti od 92 godine. Časti ga kao svetca Istočna i Zapadna Crkva. U Rimu na Aventinu sagrađena je u čast sv. Sabe u IX. stoljeću lijepa bazilika. Svetčeve relikvije nalazile su se dugo godina u Veneciji. U znak približavanja Istočne i Zapadne Crkve te za svjedočanstvo ljubavi prema istočnoj kršćanskoj braći, odobrio je papa Pavao VI. da se relikvije prenesu u samostan sv. Sabe blizu Jeruzalema. Tako su nas zajednički svetci, uz svetog Andriju i sveti Saba, koje slavi Istočna i Zapadna Crkva, počeli približavati.

Unutrašnjost crkve sv. Saba Kaštel

Ministranti u Kaštelu, pod budnim okom barbe Marka i naše, nažalost, pokojne Luige Ierman – (inače velike donatorice u obnovi kluba)

Duhovni život župe

Duhovni život župe Svetе Marije na Krasu i Župe sv. Sabe u Kaštelu međusobno

Tijelovska procesija u Kaštelu

Ništa se ne prepusta slučaju – priprema za Tijelovo u Kaštelu

se prožima. Ponajviše zbog istog župnika. Prije četiri godine ovim župama počeo je upravljati vlč. Bernard Jurjević koji je prije toga bio župnik u župama Borut, Grimalda i Cerovlje, nekoliko mjeseci župni upravitelj župa Boljun, Dolenja Vas i Vranja te je obnašao službu odgojitelja i voditelja doma u Pazinskom kolegiju. Uz pastoral na župama u Kaštelu i Sv. Mariji na Krasu vlč. Bernard Jurjević predaje vjerouauk u Gimnaziji i stručnoj školi Juraj Dobrila u Pazinu, Gospodarskoj školi u Bujama i Talijanskoj srednjoj školi u Bujama te je duhovni asistent u zajednici Cenacolo u Karigadoru. Uz to pokušava privesti kraju znanstveni studij filozofije i ekumenizma u Zagrebu. Po riječima župljana, zahvaljujući župnikovoj otvorenosti, jednostavnosti i neposrednosti osjeti se pomak u duhovnom životu ovih župa. Često se organiziraju hodočašća koja pomažu i u stvaranju zajedništva jer velik dio župljana preko tjedna radi u Sloveniji i Italiji, a drugi je dio angažiran u turizmu. Godine 2013. ostvorena su sljedeća hodočašća; 1. Sinj (Međugorje), 2. Rim, 3. Svetvinčenat – Pula, 4. Borut, 5. Trsat, 6. Pula, 7. Vepirc – Split (Međugorje), 8. Grado. Ostvarene

su i duhovne obnove koje je u veljači i lipnju predvodio fra Ivo Pavić te trodnevničica povodom blagdana Velike Gospe. U korizmi pobožnosti Križnog puta, svibanjske i listopadske pobožnosti redovita su godišnja duhovna događanja.

U Kaštelu je značajna i povezanost s KUD-om Lipa te s Talijanskim zajednicom Kaštela u organizaciji različitih društvenih događanja, primjerice Šparogade, humanitarnih koncerata i ostalih manifestacija.

Caritas u Svetoj Mariji na Krasu ima značajnu ulogu u životu župne zajednice, članovi Caritasa redovito posjećuju bolesnike i potrebite, ponajviše treba pohvaliti angažman gospođe Adriane Klabot.

Riječ župnika

Svoj duhovni poziv dugujem prije svega svojoj zajednici u Splitu. Naime, za vrijeme studija prava u Splitu slušao sam kateheze Neokatekumenskog puta. Bio sam angažiran u životu svoje Župe sv. Lovre (Gospe od Milosti) u Splitu, ali kao da nisam imao snage napraviti taj korak u svom životu. Duhovnu formaciju imao sam u Biskupijskom sjemeništu Redemptoris Mater u Puli (gdje sam Bogu zahvalan za trenutke strpljivosti katehista Giacoma, Lucie i Tomaša te rektora Janeza i Piergiorgia) te zajednicama u Puli i matičnoj zajednici u Splitu. Ono što je prije svega važno, bez obzira na životni poziv, jest obraćenje, biti kršćanin. Bez unutrašnjeg odnosa s Kristom sve što se čini, postaje mučno, napor. Stoga snagu za svoj duhovni život uz osobnu molitvu i sakramente prije svega crpim i dalje iz ove karizme Neokatekumenskog puta. Prije nego što sam bio zaređen za svećenika, bio sam tri godine u intineranciji, misijama (što je ujedno i dio naše duhovne formacije) u Srbiji, Crnoj Gori i Rusiji. Veliko značenje imao je život u Pazinskom kolegiju, zahvalnost nosim u sebi prema odgojiteljima i profesorima, svećenicima Viliću Grpcu, Antonu Depikolozvani i Iliju Pavloviću, kao i učenicima Pazinskog kolegija. Prije dolaska u Kaštel i Svetu Mariju na Krasu, unatoč naporu koji je zahtijevao pastoral na tim župama i angažman u Kolegiju, divno sam se osjećao među svojim župljanima. Imao sam zajedništvo s vjernicima. Ovdje sam trebao početi ispočetka, dvojezičnost mi nije bila velika prepreka, ali bila je prepreka. Sada nakon četiri godine mogu reći da se stvorilo lijepo zajedništvo i suradnja sa župljanima. Veliko razumijevanje imaju i ravnatelji škola u kojima predajem vjerouauk Josip Šiklić, Milivoj Gospić i Irena Penko. Koliko mi vrijeme dopušta, nastojim slobodnim aktivnostima, scenskom i radijskom skupinom, odgajati učenike za kreativnost i odgovornost. Hodočašća, humanitarne priredbe i duhovne trodnevničice sredstva su poticaja vjernika za život s Bogom i bližnjima. Uz duhovnu dimenziju potrebno je skrbiti i održavanju sakralnih prostora. U Kaštelu smo kupili nove klupe, a uskoro namjeravamo pokrenuti projekt novog pastoralnog centra. U Svetoj Mariji na Krasu obnovljeni su vitraji, a uskoro krećemo i u obnovu zvonika. Naravno, kao što sam rekao na početku, bez mog osobnog puta obraćenja sve što se izvana čini, bilo bi prazno. Stoga uz svoj duhovni put u korizmi Neokatekumenskog puta prisutan sam i u katehizaciji u ekipi za Pazin. Naime, uz sakramentalni pastoral važan je i evangelizacijski pastoral, kao što napominje i sam papa Franjo. Zahvalan sam Gospodinu na otvorenosti, strpljivosti i potpori svojih župljan.

LIVE IN PULA

- novi DVD i CD Bruna Krajcara

Božićno vrijeme je vrijeme dquivanja - vrijeme je to kada se svi trude učiniti nešto dobro ili lijepo, podariti prijatelje, suradnike i ljude dobre volje nečim lijepim i pažnje vrijednim - ovog nas je Božića Aquarius records ugodno iznenadio objavivši nosač zvuka i slike, audio CD-a i DVD-a Bruna Krajcara pod nazivom "Live in Pula", snimkama koncerta održanog u Puli 4. svibnja 2012. godine. Retrospektivni koncert u Istarskom narodnom kazalištu u Puli kojim je Bruno proslavio 30 godina bavljenja autorskom glazbom. Kao i spomenuti koncert, tako i CD i DVD započinju kratkim instrumentalom "Za Ninu", skladba je to koju je Bruno skladao kao desetogodišnjak za svoju majku Ninu - prekrasna uvertira jednostavne teme ali sa svim dinamičkim i glazbenim elementima koje nam pokazuju glazbenu zrelost autora već u ranoj mладости. Potom slijedi niska već evergrinskih skladbi koje ovim nosačima zvuka i slike osiguravaju mjesto na polici antologičkih izdanja.

Na DVD-u se nalaze 23 skladbe, dok CD donosi odabir od 15 skladbi s koncerta i jednu bonus izvedbu - "Ura" ali ovaj puta uz Davora Radolfija. Valja istaknuti gostovanje brojnih imena naše estrade za koje je Bruno skladao niz skladbi te i oni doprinose izvanrednom glazbenom ugođaju koji nam donosi ovo novo izdanje. Od Josipe Lisac, Olivera Dragojevića, Marka Tolje, pa do Lidije Percan, Daniela Načinovića, klape Pinguentum, Leonore Surijan i mnogih drugih, koji se isprepliću s nadahnutim muziciranjem Istrael Banda i slaganjem čipkastih Brunovih klavirskih bravuroza u stilu Erola Garnera, povremeno ulazeći u svijet istarske ljestvice, autor nam donosi sav kolorit Istre, i lije-pu i težaku, i duhovnu i lepršavu. Slušajući Live in Pula naići ćemo na ribara, težaka, vino, šparoge, more, Istru, Broadway, pokoji zadimljeni jazz klub, Balotu i dragi kamen. Neće izostati niti Ave Maria ni Oče

BRUNO KRAJCAR I GOSTI
LIVE IN PULA
RETROSPEKTIVA 1982.-2012.

naš, majka, zavičaj, život i ljubav. Sjetit će se Bruno i Pule i Nultog meridijana i svih mirisa *pramalića*. Pregršt stihova i nota, puno iskrenosti i dobrote, toplina zavičaja i domaćeg ognjišta. Veliko autorovo glazbeno iskustvo sačuvalo ga je od banalnosti i upadanja u zamke tako da CD-u nećemo naići na "trenutak slabosti" koji bi i nas i autora odveo u svijet samodopadnosti i trivijalnosti.

CD i DVD snimljeni su na koncertu u INK Pula pod producentskom rukom Daniela Sponze. Mastering i produkciju potpisuje Aldo Spada - Ptica. Snimateljski dio posla obavili su Dean Pavletić - Tone i Aldo Spada - Ptica, a za video produkciju pobrinula se kuća MedVid. Likovnu opremu izdanja potpisuje IvićDesign. "Live in Pula" moguće je nabaviti na prodajnim mjestima Aquarius recordsa. Brunu Krajcaru čestitamo uz želju da nas i slijedeći Božić ispod bora dočeka novo glazbeno ostvarenje (D. I.)

Tradicionalna proslava sv. Blaža

Grožnjanu je 3. 2. 2014. održana tradicionalna proslava sv. Blaža, suzaštitnika Grožnjana. Porečki i pulski biskup mons. Dražen Kutleša predvodio je svećano misno slavlje, a u koncelebraciji su bili: dekan Umaško-oprtaljskog dekanata preč. Mladen Juvenal Milohanić, grožnjanski župnik vlč. Alen Žufić, župnici iz Novigrada i Kaštela vlč. Luka Pranjić i Bernard Jurjević.

Biskup Kutleša u prigodnoj je homiliji naglasio kako nam Isus preko sv. Blaža želi poručiti da je nerazborito živjeti život tako da ga zadobijemo na ovom svijetu, ali ga izgubimo za drugi svijet. Rekao je da mentalitet današnjeg svijeta potiče gramzivost za materijalnim dobrima, častohleplje, no da samoubojstva upravo među ljudima koje se općenito smatra uspješnima pokazuju kako prava sreća ne leži u tome, sreća je mir u

duši. Dodao je da čovjek uvijek mora imati ravnotežu između materijalnog i duhovnog jer da se čovjekom ne rađa nego se čovjek postaje svaki dan, neprestano čineći ono što je sukladno kršćanskim načelima. Svjetu danas treba poštenih, moralnih ljudi koji znaju nositi svoj križ. "Nastojati biti pošten, često i 'protiv struje', po sebi predstavlja križ. Danas Isus ne traži da dajemo život za vjeru, ali biti vjerni kršćani znači ne stidjeti se svoje vjere, odgajati djecu u vjeri, živjeti po načelima koje nam je On ostavio", rekao je između ostaloga biskup Kutleša.

Nakon svećane mise, koju su svojim pjevanjem obogatili zbor "Roženice" iz Pazina i župni zbor iz Grožnjana, svećenici su vjernicima udijelili blagoslov grla, a mnogobrojni su vjernici izvršili čašćenje svetčeve relikvije. Nakon duhovne, uslijedila je svjetovna proslava suzaštitnika mjesta. U koncertnoj dvorani učenici iz Talijske srednje škole "Leonardo da Vinci" iz Buja uprizorili su humoristički igrokaz na temu Danteove "Božanske komedije". Nakon toga je Općina Grožnjan organizirala druženje župljana i hodočasnika iz drugih župa, uz kuhanino vino i glazbu. (V. D. M.)

Dobro je činiti dobro

ŽELJKO MRAK

Caritas Porečke i Pulske biskupije godinama pomaže bolesnima, siromašnima, starijima, djeci. Tako je bilo i prošle godine, a nastavlja se i u ovoj 2014. godini.

Caritas je povodom božićnih blagdana 2013. godine podijelio preko župnih Caritasa 150 000,00 kn bonova po 100,00 kn. Osim toga mjesečno isplaćuje 8 studentskih i tri srednjoškolske stipendije te pomaže 6 obitelji na rok od 6 ili 12 mjeseci. Pomaže se i jednokratno na osnovu zamolbi župnih Caritasa. Ipak želimo izdvojiti dvije vrijedne akcije i upoznati čitatelje Ldonje s problemima naših sugrađana na području Biskupije porečke i pulske. Krajem prošle godine, točnije 21. prosinca, u sportskoj dvorani Pazinskog kolegija – klasične gimnazije održan je humanitarni koncert pod nazivom „Istra Bulešiću“ u organizaciji Caritasa Porečke i Pulske biskupije. Nai-me, 28. rujna u pulskoj Areni, na dan kada je našeg svećenika i mučenika Miroslava Bulešića proglašio blaženim, izaslanik Svetog Oca, kardinal Angelo Amato, ovim je riječima započeo svoju propovijed:

„Beatifikacija don Miroslava Bulešića, svećenika i mučenika, svetkovina je mira nad ratom, bratstva nad podjelama, oprosta nad mržnjom, božanske ljubavi nad ljudskom zlobom. To je pozitivna poruka, evandeoska, duboko božanska, koja pokreće naša srca da čine samo dobro.“ To je doista bila večer zahvale i večer činjenja dobra. Sav prihod i donacije s koncerta namijenjeni su za potrebe djece s autizmom. Prikupljeni iznos je 51.260,50 kn, a svečano ga je uručio u obliku čeka biskup porečki i pulski Dražen Kutleša predsjednici Udruge za autizam Istre Efgeniji Tranfić. Prethodno je u svibnju, točnije 16. 5. 2013., Udrizi za autizam Istre uplaćeno 55.014,38 kn (plaćeni aparati), od čega je polovicu uplatila Biskupija, a polovicu Caritas. Sveukupno je uplaćeno 106.274,88 kn. Gospoda Tranfić, inače liječnica, majka je autističnog djeteta.

Udruga za autizam u Istri trenutno okuplja 24 djeteta i 4 odrasle osobe s autizmom te 47 roditelja ili skrbnika. Prava brojka autistične djece u Istri, boje se u Udrudi, puno je veća od ove.

Znamo li što je autizam?

To zapravo nije bolest i ne može se izlječiti. Autizam je biološki razvojni poremećaj mozga s dominantnom naslijednom komponentom koji se manifestira u prve tri godine djetetova života i kao takav predstavlja doživotno stanje. Intervencijama se i rehabilitacijama u većini slučajeva može postići manje ili veće poboljšanje stanja, ali vrlo rijetko potpuno izlječenje. Autizam zahtijeva trajne oblike cjeloživotne skrbi i jasno je da su autistične osobe osobe s invaliditetom.

Djeca i odrasle osobe s AUTIZMOM imaju mnogo teškoća, a najveće su teškoće u komunikaciji i druženju s drugim ljudima jer oni ne pokazuju zanimanje za igru i druženje s vršnjacima, ne govore i ne razumiju „naš“ govor, čudno se ponašaju i najčešće ih zanimaju neobične i drugim ljudima nevažne stvari i aktivnosti. Većini osoba s autizmom poremećena su i osjetila, imaju gastro-intestinalne i razne neurološke probleme, što do odrasle dobi kod većine rezultira s manje ili više umanjenim intelektualnim sposobnostima. Uzrok se autizma još uvijek ne zna, dijagnosticira se teško, ali njegova pojavnost u svijetu zabrinjavajuće raste.

Rano je djetinjstvo najkritičnije i najosjetljivije razdoblje u djetetovu životu. U razvijenim zemljama, s visokorazvijenim institucijama civilnog društva te s modernim sustavom javnog zdravstva, ova je svijest široko rasprostranjena. Zahvaljujući stručnoj podršci, mala djeca s teškoćama u razvoju postaju mnogo sposobnija za učenje, njihovi roditelji kompetentniji za odgoj svoje djece i cijela obitelj postaje bolje socijalno integrirana. Nedostatak organiziranih i kvalitetnih oblika rehabilitacije i tretmana za djecu s autizmom u cijeloj Hrvatskoj i u Istarskoj županiji, jedan je od glavnih problema i poteškoća s kojima se susreću roditelji djece s dijagnosticiranim autizmom. U Udrudi su brojnim projektima i aktivnostima to počeli mijenjati. Istoču, međutim, kako je još puno posla pred njima i kako im treba pomoći svih nadležnih institucija. Ali i nas, svih. Njihova su nastojanja usmjerena za gradnju Centra za autizam Istra, kako bi autistična djeca mogla imati svoje mjesto i ostati u Istri, posebno nakon smrti roditelja, što sada nije slučaj, i djeca bivaju smještena u neki od malobrojnih centara u drugim dijelovima zemlje.

Drugo vrijedno djelo Caritasa Porečke i Pulske biskupije bila je donacija Udrudi slijepih Istarske županije kojoj je 27. 1. 2014. uplaćeno 50.000,00 kn, gdje su Biskupija i Caritas dali po polovicu ukupnog iznosa.

Korado Korlević, pedagog i poznati hrvatski astronom

PRIPREMIO ŽELJKO MRAK

U okviru Astronomskog društva Višnjan bavi se popularizacijom astronomije i edukacijom. Jedan je od najuspješnijih svjetskih otkrivača novih nebeskih objekata. Prema podatcima na stranici Minor Planet Discoverers, 11. je najproduktivniji tragač za asteroidima svih vremena. Od 1996. do 2001. otkrio ih je 947, a bio je suotkrivač 110 asteroida. Voditelj je i osnivač Edukacijskog centra Višnjan kojeg na lokaciji nove zvjezdarnice na Tičanu želi pretvoriti u kampus kako bi se edukacijski programi s nadarenom djecom mogli odvijati tijekom cijele godine.

L: Negdje sam pročitao da uvijek djeci govorite kako je znanost najljepša zaba-

va koju si čovjek može priuštiti. Što Vas motivira u tom radu i što Vam znači rad s djecom? Je li to ona iskonska odgojno-obrazovna uloga koju prosvjeta mora imati iako je odnos vlasti prema njoj mačehinski?

Radoznalost, dopustiti da bar na trenutke "ne odrasteš", da si imaš pravo postavljati ista pitanja kao i djeca. Tu su ljepota, zabava i strast. Rad s djecom je obaveza, misija i smisao života svakog od nas. Nama kojima je to i posao ujedno je i obveza da to probamo osmisliti i organizirati najbolje što se može.

Što se "mačehinske vlasti tiče", u budućnost gledaju najviše za četiri godine, do sljedećeg izbornog kruga. Ustvari, "književna mačeha" dade ponekad nešto i jesti. Nama je potpuno ukinuto financiranje edukacijskih projekata, ne može se pristupiti dužnosnicima na razgovor, ... vlast ne doživljavam više ni kao "mačehinsku". Ako ne promijene stav prema edukaciji djece i dopuste da se time može baviti i još netko izvan "države", osjećaj će biti sličniji životu pod "neprijateljskom okupacijom".

L: Edukacijski centar Višnjan davanje je prešao granice Hrvatske i istinski

postao međunarodni centar izvrsnosti. Imate već svjetski poznate ljetne škole astronomije. Koliko mi je poznato, samo veliki entuzijazam ekipi kojoj ste Vi na čelu prkositi poteškoćama u funkciranju centra. Zašto uporno izostaje odgovarajuća potpora, prvenstveno finansijska, institucija na razini županije i države?

Odgovor je jako jednostavan, mi pomažemo svima, pa time nismo ničiji. Danas nije bitno što radiš za dobrobit zajednice, ako nisi naš, onda si njihov.

Ipak nije sve tako crno-bijelo. Ponekad se nađe pokojni političar, dužnosnik ili menadžer kojem borba za opstanak, žudnja za vlašću i niske strasti nisu ugušile vizionarstvo, strast i srce. Povremeno se nešto može progurati do sljedeće "stepenice", a za to proguravanje tu je i mnoštvo, dobrih i radišnih ljudi. To što su takvi uglavnom nevidljivi u medijima, to je druga priča.

L: Koje su Vam zemlje uzori u organiziranju sličnih centara i na koji ih način matrična država podržava?

Razni su "modeli" rada s darovitim učenicima u svijetu. Izrael, na primjer, ima geslo: "Previše smo mali da nam i jedan

talent propadne.” Mađari sebe smatraju: “Zemljom nobelovaca i ne žele odustati od toga.” U Srbiji su uvidjeli da je za ovu generaciju “sve gotovo” i da treba investirati u one koji moraju ponijeti zemlju dalje. Upravo je evropskim novcem dovršen veliki edukacijski centar (9 milijuna eura, 35 zaposlenih) s ciljem da nekoliko tisuća učenika godišnje dobije dodatna znanja za razvoj Srbije u 21. stoljeću na područjima znanosti i tehnologije.

Hoćemo li gledati u budućnost, gledat ćemo na Istok, ali ne jako daleko.

L: Poreč, Višnjan, Pula, Rijeka. Mjesta rođenja, osnovnoškolskog, srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja?

Jedan jako uobičajen put obrazovanja za nekoga iz središnje Istre u to vrijeme. Bio sam samo jedan od mnogo njih kojima je dolazak u Pulu, u ranim sedemdesetima bio veći kulturološki šok nego kasnije hodati po New Yorku ili Moskvi.

Krenuti “u život” iz grada ima svojih prednosti, ali rasti na selu, osjećati gdje ti je “korijenje” i gdje pripadaš, daje ti u životu jedan poseban pogled na ljude, na svijet, na važno-nevažno. Kada ne bi bilo pretenziono, rekao bih da ti “skroman” početak u životu daje mudrost.

L: Otkada i otkuda ova strast za astronomijom? Kako biste pozicionirali hrvatsku astronomiju u svijetu? Kakva je hrvatska astronomска tradicija?

Astronomija i suočavanje s beskonačnim, astronomija i potraga za sljedećim opasnim tijelom, astronomija kao uvod u znanost za učenike. Astronomija ima toliko lica, toliko mogućnosti, ali je ostavila još dosta mesta i za znanjem što stoji nasuprot te praznine, a to je naš planet Zemlja.

PRIPADNOSTI, NAGRADA, NEKI USPJESI... TO VRIJEME BRIŠE. ONO ŠTO JE NA KRAJU VAŽNO JEST PITANJE: “JESI LI BIO ČOVJEK, JESI LI BIO DOBAR ČOVJEK, JE LI I SVIJET NAKON TEBE BOLJE MJESTO, ZATO JER SI TI KROZ NJEGA “PROŠAO”? KAO I SVI, POKUŠAVAM ODRADITI SVOJU “MISIJU”. PONEKAD MI IDE LOŠIJE, PONEKAD BOLJE, DRUGI ĆE O TOME SUDITI.

Hrvatska je astronomija ili dio vrhunske svjetske astronomije ili je u globaliziranom svijetu nema.

Raduje me i ponosan sam na nekoliko generacija naših mladih astronomova koji su baš svjetski vrh.

A kako to da iz Hrvatske dolazi u svijet tako nerazmjerne velik broj astronoma iz četiri milijuna stanovnika, odgovor jesu povijest, astronomska tradicija i nekoliko učitelja koji su sve to znali zapakirati u “strast”.

L: Hrvatski obrazovni sustav danas?

Pa isti je, nepromijenjen još od prije 50 - 100 godina. Centralizirani austro-ugarski model, nadopunjen sovjetskim modelom osmogodišnje osnovne škole. Nekad mu je bio cilj odgojiti lojalnog građanina, danas su spustili letvicu, valjda je cilj je odgojiti vjernog potrošača. Rad, radne navike, odgovornost, poštovanje više nisu osnovni ciljevi. Na svu sreću sve više roditelja i nastavnika ne pristaju da samo država ima pravo odlučivati o odgoju djece. Možda i doživimo decentralizaciju i taj prestanak

državnog monopola nad školstvom, da nam školski sustav počinje sličiti onom u Zapadnoj Europi ili da barem bude kao u Sloveniji?

L: Kako biste opisali zvijezdu koja je prema zapisima u Biblijci dovela Melkiora, Baltazara i Gašpara do Betlehema, poznatih kao tri mudraca?

Računala su nam omogućila da nebo vrtimo unatrag i tražimo postoje li nebeski događaji koji mogu imati takvu važnost da mudraci iz Perzije krenu na zapad “za zvijezdom”, zvijezdom koja je ustvari bila konjunkcija (stapanje sjaja planeta). Kada se to dogodilo u vrijeme kada je Sunce iz sazviježđa Ovna prelazio u Ribe, jedinstven događaj u 2000 godina (7. g. pr. Kr.) , bio im je to signal da se rodio “novi čovjek”, koji će za simbol imati ribu.

Mudraca je izgleda na put krenulo nešto više, sa slugama i ostalim, vjerojatno

preko dvadesetak (čisto radi praktičnosti u srednjem je vijeku broj smanjen i dana su im i neperzijska imena).

Kada su došli u Palestinu i pitali paranoičnog kralja Heroda zna li nešto o "rođenju kralja", bilo je za to njega šok. .... I priča ide dalje. Kako je kralj Herod umro 4. g. pr. Kr., ovce su se janjile u vrijeme Isuova rođenja, a konjunkcija je planeta bila u travnju, znamo i točnu godinu rođenja Isusa Krista, travanj, 7. g. pr. Kr. U kaosu kasnije povijesti pogubili su se datum, carstva...

L: Potjećete iz stare hrvatske obitelji koja u Istri živi već 400 godina, a Vaš predak Antun Korlević bio je jedan od osnivača Hrvatskog prirodoslovnog društva. Sami ste član svih važnijih svjetskih astronomskih društava, pozvani predavač na sveučilištima i raznim institucijama, autor znanstvenih i stručnih radova, ime Vam je urezano u hrvatsku ulicu slavnih u Opatiji?

I dalje moja mater smatra da sam "nezreo" za ići po svijetu, da joj se trebam javljati s puta... a imena upisana u kamen vrijeme izbriše.

Pripadnosti, nagrade, neki uspjesi i to vrijeme briše. Ono što je na kraju važno jest pitanje: "Jesi li bio čovjek, jesli bi bio dobar čovjek, je li i svijet nakon tebe bolje mjesto, zato jer si ti kroz njega "prošao"?

Kao i svi, pokušavam odraditi svoju "misiju". Ponekad mi ide lošije, ponekad bolje, drugi će o tome suditi.

L: Stoljećima smo kao narod žudili za vlastitom državom. Hrvatska je 1990. postala samostalna i suverena država. Danas, tzv. hrvatske političke elite postaju oligarhije kojima je važno ostajanje na vlasti pod svaku cijenu. Može li se uopće bez etike, odgovarajućih znanja, osjećaja patriotizma i bez njegovanja i življenja kršćanske baštine izaći iz ove duboke moralne i duhovne krize? Polako razmišljam da smo i mi sve više krivi što nama vladaju "kicoši", a nemamo hrabrosti ustati i reći: "Dosta!"

Što se tiče etike i Hrvatske, ma mi smo samo jedna barka, koja pušta i tone u globalnom kolapsu etike, morala, ljudskosti. Nije da u povijesti nešto takvo nije viđeno: umjesto građana zakone donose predstavnici, potpuni moralni kolaps, puk se dosađuje i živi za gledati sportska događanja na stadionu, zvalo se to Zapadno Rimsko Carstvo.

U onom su slučaju sv. Benedikt i sv. Patrik zasadili sjeme iz kojeg je kasnije izrasla zapadna civilizacija. Vjerojatno nisu očekivali da će se to vrtjeti ukrug.

L: Nedavno je poznati hrvatski akademik Vladimir Paar održao predava-

NA SVAKOME JE OD NAS MISIJA DA BRINEMO O ODGOJU SVOJE DJECE/ UNUKA/NEĆAKA, ONIH KOJI ĆE NASTAVITI NAŠ PUT. MI SMO TI KOJI TREBAMO ODGOJITI LJUDE, ONE KOJI ĆE RAZLIKOVATI DOBRO OD ZLA. NAŠA JE ODGOVORNOST VELIKA, ODRADIMO TO ČASNO.

vanje u Labinu „Zašto vjera i znanost nisu i ne mogu biti u suprotnosti?“ Vaša promišljanja?

„Svako istraživanje, život, sve nas vodi prema sumnji!“ Na kraju ostaje naša nesposobnost da dokučimo, ostaje crni zid ne-spoznanje. S tog raskrižja kreću mnogi putovi. Neki su ravni neki trnoviti, a mi biramo ....

L: Prijete li nam u bliskoj budućnosti opasnosti iz svemirskih prostranstava u obliku udara asteroida, intenzivnijeg neuobičajnjeg djelovanja Sunca ili nečeg sličnog?

Statistički su te opasnosti uvijek prisutne. Geološki zapisi, matematička analiza orbita i legende daju nam neku indikaciju. Koliko? Veća je opasnost poginuti u sudaru asteroida sa Zemljom, nego da se dobije na državnoj lutriji.

L: Posao kojim se bavite zahtjeva, osim vrhunskog znanja, izuzetno puno napora, strpljenja i vremena. Kako Vaša obitelj gleda na to i ima li među njima astronoma?

„Svaka“ obitelj voli biti na okupu, a je li onaj kojeg nema doma, astronom ili vozač nije bitno. Razumijevanje, podrška, dijeljenje posla i obveza, dobra i lošeg, i to je obitelj. Naravno da gotovo ništa od napravljenoga ne bi bilo moguće da supruga Klara nije preuzeila "neke moje poslove" oko brige o obitelji.

L: Uz zahvalu što ste se odazvali pozivu na ovaj razgovor, što biste poručili čitateljima Ladonje?

Na svakome je od nas misija da brinemmo o odgoju svoje djece/unuka/nećaka, onih koji će nastaviti naš put. Mi smo ti koji trebamo odgojiti ljude, one koji će razlikovati dobro od zla. Naša je odgovornost velika, odradimo to časno.

Stepinčev u Funtani

UFuntani, priobalnoj župi Porečkog dekanata, blagdan blaženog kardinala Alojzija Stepinca slavi se od 1999. godine kada je svečano blagoslovljena oltarna slika s likom blaženog Kardinala, autora Vladimira Pavlinića.

U pondjeljak 10. veljače 2014. Stepinčev je u Funtani proslavljen svećanim misnim slavljem koje je predvodio pazinski župnik preč. Mladen Matika, a koncelebrirali su porečki župnik preč. Rikardo Lekaj, p. Drago Marić te župnik Funtane vlč. Ivica Butković.

Danas smo se došli pokloniti jednom svjetlom liku naše Crkve i zahvaliti Bogu za dar toga blaženika, a to je prigoda da se u svojim molitvama sjetimo svih proganjениh, misionara, bolesnih te svih onih koji podnose nepravdu, naglasio je preč. Matika u uvodnom pozdravu.

Klanjamo se danas čovjeku koji je proživio svoj život na križnom putu, polako se poput svijeće gasio, a on nama danas osvjetjava put do Boga. Zadaća je svetaca osvjetjavati čovjeku put do Boga i dovoditi ga do Božje ljubavi. Crkva ga stavlja na oltar upravo zato da nas ohrabri da se isplati za Božje stvari cijeli svoj život založiti. Njegov nam primjer poručuje: čovječe, budi i ti svjetlo danas kojim ćeš osvjetjavati život sebi, ali i osvjetjavati drugome put do Boga. Ne živimo sami na ovome svijetu, zadaća nam je obdržavati zapovijedi ljubavi, Boga ljubiti i bližnjega svoga. Važno je zadržati svjetlo u svojoj

duši da bi mogla svijetliti za nas i za druge, a za to je potrebno založiti se svim bićem, hraniti dušu dobrim djelima i milosrdjem. „Koja je to snaga nakon toliko mučenja i progona pokretala kardinala Stepinca?“ zapitao se preč. Matika. Bila je to snaga duha, Božja snaga koja izvire iznutra, ona ista snaga kojom su ranokršćanski mučenici odlazili u smrt pjevajući psalme.

„Sve će proći, a Bog naš ostaje“, rekao je bl. Stepinac na suđenju, naglasio je Propovjednik te zaključio homiliju riječima koje je izrekao papa Benedikt XVI. predvodeći misu na Stepinčevu 1998. u Zavodu sv. Jeronima u Rimu: „Krista su mrzili, proganjali jer je navještao Božju ljubav za sve. Gledajući na taj način, možemo bolje razumjeti poruku kardinala Stepinca koja nas vodi Kristu i uprisutnjuje njegovu poruku, a Krist nam omogućava da vidimo u dubini srca, prave korijene ovoga života.“

Pred kraj misnog slavlja kratkim glazbeno-poetskim recitalom nastupio je župni dječji zbor pjesmom „Dajemo ti slavu“, „Molitva bl. Alojzija Stepinca“ i jednom njemu upućenom molitvom.

Na kraju je župnik uputio riječi zahvale svima koji su doprinijeli proslavi, a napose predvoditelju misnoga slavlja, koji je i sam nekada bio župnik u Funtani, i koji je ovom prigodom župi poklonio jednu misnicu s beatifikacije bl. Miroslava Bulešića.

Tijekom misnog slavlja pjevanje je predvodio domaći Župni zbor sv. Bernarda koji u jednom malom mjestu s oko tisuću stanovnika ima neobično velik broj pjevača koje vode Marčela Čoga i Kristina Struja, orgulje sviraju Mihaela Štifanić i Debora Cukola Zeneral, a dirigira Zlatko Crnković.

O blagdanu sv. Blaža proslavljena 803. obljetnica Župe

U Vodnjanu, jedinoj istarskoj župi koja sv. Blaža časti kao glavnog patrona, svečano koncelebrirano misno slavlje o blagdanu zaštitnika predvodio je biskup u miru mons. Ivan Milovan, u zajedništvu sa župnikom preč. Marijanom Jelenićem te svećenicima iz okolice.

Današnji spomen sv. Blaža biskupa, starokršćanskog mučenika, trebao bi biti ohrabrenje svima u životnim poteškoćama, rekao je Biskup. Mučenici su uviјek uzor i poticaj vjernicima, a posebno danas jer je ovo vrijeme obilježeno materijalizmom, hedonizmom i moralnim relativizmom kad ništa nije sigurno. Mučenik je simbol posve drugih vrijednosti. Mučenik slijedi Isusov zakon pšeničnog zrna – ono mora umrijeti da bi dalo rod. Upravo mučenik nosi svoj križ, odriče se, daje sebe za dobrobit bližnjega, obitelji, za opće dobro, a sve to iz vjernosti Bogu. To je život ispunjen na najbolji mogući način. Živjeti svagdanji kršćanski život kao kršćanin znači davati se u obitelji, u radu, a upravo to življene po vjeri daje snagu za dosljednost, vjernost i plodnost života, rekao je Biskup.

Zagledani smo danas ovdje u lik sv. Blaža, i dok razmišljamo i molimo, ne zaboravljamo svoje probleme: ekonomске, gospodarske, moralne, i znamo da nemamo odgovora za sve te probleme, ali zagledani u sv. Blaža, i s njim u Kristu, uviđamo da je Isus Svetlo i Put, da nas usmjerava u smislu naravnih Božjih normi, Deset Božjih zapovijedi, i zakona ljubavi. Ne želimo bježati od stvarnosti, nego pročišćavati vlastitu nutrinu, učiti o solidarnosti sa svima, i dati – riječima i djelima – svoj doprinos moralnom i svakom drugom dobru našega društva, zaključio je mons. Milovan svoju homiliju. Na kraju misnog slavlja preč. Jelenić je govorio o dugoj tradiciji hodočašćenja u vodnjansku crkvu. Nakon mise održan je tradicionalni blagoslov grla koji se ovdje umjesto dvjema svjećama čini pomazanjem grla uljem. Trodnevnu duhovnu pripravu koja je prethodila blagdanu sv. Blaža predvodio je vlč. Darko Zgrabić, župnik u Svetvinčentu. (G. K.)

Misa povodom Medunarodnog dana braka

PULA Porečki i pulski biskup mons. Dražen Kutleša predvodio je u subotu 8. veljače 2014., u pulskoj Župi sv. Antuna Padovanskog svećano koncelebrirano misno slavlje povodom Međunarodnog dana braka. Crkvu je tom prigodom ispunilo mnoštvo vjernika, a napose su se za tu prigodu okupili bračni parovi iz mnogih župa Biskupije. U koncelebraciji su bili: kancelar Biskupije preč. Sergije Jelenić, voditelj bračnih susreta vlč. Antun Zec, duhovnik istarske podružnice Hrvatske zajednice bračnih susreta p. Nikica Devčić, gvardijan samostana p. Mate Trinajstić i vlč. Dragutin Petrović.

Biskup je u homiliji istaknuo dvije temeljne misli iz dnevnog Evangelijskog poslanja, biti sol zemlje i biti svjetlo svijeta, te ih povezao s tematikom obilježavanja Međunarodnog dana braka. Sol je još od vremena Rimskog Carstva simbolizirala bjelinu, čistoću jer se dobiva od dvije najčistije stvari, mora i sunca, pojasnio je Biskup. Upravo u tom svjetlu kršćanske obitelji dužne su čuvati moralne vrijednosti, kako u obitelji, tako i u društvu jer kakva je obitelj, takvo je i društvo. Ako imamo kršćanski odgojene obitelji i djecu, tada nećemo imati problema ni s korupcijom ni sa svim onim lošim što se događa. Ako je čovjek odgojen poštano i kršćanski, tada će i društvo imati koristi od toga, naglasio je Biskup.

O simbolici „svjetla svijeta“ Biskup je naglasio da je svjetlo orientir u tami prema kojem se mogu orientirati druge obitelji koje nisu upoznale Krista. „Vi ste oni koji će drugima rasvijetliti i otvoriti oči vjere“, rekao je Biskup okupljenim obiteljima. Biti drugima svjetlo znači biti poput svjetionika koji označava gdje je kopno te sprječava kobno nasukavanje plovila. Svi mi kao kršćani pozvani smo živjeti po kriterijima koje Krist pred nas stavlja, trebamo širiti one vrednote koje nam naviješta Evangelje. Biskup je napisljetu istaknuo kako se i ta sveta misa prikazuje na nakanu da u našoj domovini bude što više istinskih i pravih kršćanskih obitelji koje će pomoći obnovi ovoga našega društva. Tijekom misnog je slavlja vlč. Antun Zec predvodio obnovu bračnih zavjeta koje su okupljeni supružnici izrekli jedni drugima. Misna su čitanja čitali i pjevali bračni parovi i obitelji, a na kraju mise supružnici Jasna i Marin Krapac, koordinatori Hrvatske zajednice bračnih susreta za Istru i Rijeku, održali su kratko predstavljanje bračnih susreta. Bračni je susret tečaj komunikacije za bračne parove koji se održava tijekom vikenda u isusovačkom samostanu u Opatiji. U atmosferi povjerenja razmišlja se pred Bogom i sayješću o rastu svoga zajedništva u sakramentu ženidbe, rekli su koordinatori te pozvali sve parove na sudjelovanje na ovogodišnjim susretima koji će se održati od 21. do 23. ožujka, od 3. do 5. listopada te od 28. do 30. studenoga.

U nastavku je u velikoj vjeroučnoj dvorani samostana održano druženje tijekom kojeg su obitelji održale prigodan program, prema Marijinim riječima na svadbi u Kani, „Učinite sve što vam rekne!“ uz simbolično ulijevanje „vode koja postaje vino“ u četiri vrča: vjernosti, strpljivosti, ljubavi i praštanja. Druženje je nastavljeno uz domjenak.

Izložba o blaženom Miroslavu Bulešiću

ROVINJ Od prvih stoljeća kršćanstva do današnjeg vremena kršćanske mučenike povezuje ista vjera i ista spremnost darivanja vlastitog života za ideale u koje vjeruju. Svjedoče tome i sveta Eufemija, ranokršćanska mučenica iz 3. stoljeća, kao i blaženi Miroslav Bulešić, ubijen *in odium fidei* prije 66 godina. Povezuje ih ista vjera u Isusa Krista, autentična i vječna, jučer, danas i uvijek. Iako vremenjski toliko udaljeni, bl. Bulešić i sv. Eufemija ovih su dana na poseban način povezani. Naime, skupina vjernika iz rovinjske Župe sv. Eufemije okupljeni u Apostolat molitve izrazili su želju iznaći načina da svojim sugrađanima približe lik bl. Miroslava Bulešića. S obzirom da je bilo potrebno preuređenje prostora koji sadrži memorijalnu zbirku u Svetvinčentu, za vrijeme radova fotografije koje prikazuju život bl. Bulešića posuđene su rovinjskoj župi gdje su članovi Apostolata molitve, uz potporu župnika preč. Milana Zgrablića, aranžirali postav izložbe simboličnog naziva „Moja osveta je oprost“. Izložba je postavljena u desnoj lađi crkve sv. Eufemije, a za nadolazeću turističku sezonu namjerava se izložbu obogatiti višejezičnim prijevodom biografskih zapisa koji prate fotografije kako bi se i strani turisti koji tijekom turističke sezone posjete Rovinju u velikom broju mogli upoznati s likom i mučeništvom našeg blaženika. Nadamo se da će sličnih inicijativa promicanja lika našeg najnovijeg Blaženika biti još, kako na župnoj, tako i na dijecezanskoj, a zašto ne, i višim razinama. Jer, velebno slavlje beatifikacije u pulskoj Areni bilo je veličanstveno finale jednog dugog i mukotrpnog hoda do prepoznavanja tog mučeništva podnesenog zbog mržnje prema vjeri, ali i barem simbolična zadovoljština i priznanje za sve patnje pretrpjene od istarskih vjernika, a napose klera, u prvom poraću. No, beatifikacija nikako nije i ne smije biti kraj, već početak jednog novog hoda – prema kanonizaciji. I dok su veći dio tereta puta prema beatifikaciji ipak ponijele prethodne generacije, ova je generacija, uz razmjerno manji trud „pobrala lovoriće“; upravo zato moramo biti svjesni povijesne obvezе i dužnosti prema prethodnim i prema budućim pokoljenjima. Obvezni smo učiniti najviše što je našim ljudskim snagama moguće na Bulešićevu putu prema kanonizaciji. Bog je u teškim vremenima darovao taj svjetli lik istarskoj Crkvi, a to smo svi mi, vjernici ove dijeceze, i stoga je naša dužnost pred povješću i pred Bogom učiniti sve da on i dalje živi i djeluje među nama. Ne smijemo ga izolirati na pijedestalu nedodirljive ukrasne ikone. Njemu je živjeti u svojoj slavi pod zajedničkim svodom ove naše istarske Crkve i obasjavati ljudje koji sada kroče tim stazama koje je volio. Svetac ili blaženik posvećuje Crkvu kojoj je darovan, molitvama kojima mu se ljudi utječu, primjerom kojim nadahnjuje, širenjem njegova lika po svijetu i budućim generacijama. To je najljepši način štovanja Božjih miljenika. (L/G. K.)

Obilježavanje Dana bolesnika u Općoj bolnici Pula

Blagdan Gospe Lurdske, kada se ujedno slavi i Svjetski dan bolesnika, u pulskoj je Općoj bolnici proslavljen svečanim misnim slavljem u kapeli Gospe Lurdske u okrugu Mornaričke bolnice.

„Naša se vjera najbolje očituje i konkretizira upravo u odnosu prema patnicima“, rekao je mons. Milovan.

Misno je slavlje predvodio biskup u miru mons. Ivan Milovan u koncelebraciji s pulskim dekanom preč. Milanom Mužinom i bolničkim kapelanom fra Đurom Vuradinom. Na misi su bili djelatnici raznih bolničkih odjela smještenih na toj lokaciji. Svjetski dan bolesnika ustanovio je 1992. godine blagopokojni papa Ivan Pavao II. kako bi se na poseban način skrenula pozornost na bolesnike i zdravstveno osoblje koje se o njima brine. Obilježavanje Dana bolesnika iznenadjujuće je zaživjelo, napose u okruženjima gdje su smješteni bolesnici, rekao je Propovjednik. Jedan primjer slavnog patnika uslijed bolesti na poseban način nalazimo u blagopokojnom papi Ivaniu Pavlu II., napose u posljednjim mjesecima njegova života, u njegovu prihvaćanju situacije nemoći, bolesti, trpljenja. Patnju Krist nije ukinuo, on je upravo patnjom dao pečat cijelome svome naučavanju, i podnijevši je, upotrijebio ju je za spasenje ljudskoga roda, rekao je Biskup. Prisutnost križeva u našim bolnicama posebno je značajna jer gledajući taj znak i osjećajući Božju blizinu dobivamo snagu da možemo kršćanski gledati na tu tešku situaciju i da se možemo na pravi način postaviti prema bolesti. Ako je igdje vjera tako dragocjena i vrijedna, onda je to kada osvjetljava našu patnju. U trpljenju nam Isus Krist daje nadu da trpljenje i smrt nisu zadnje riječi, nego da zadnju riječ ima uskrsnuće, a za ovozemaljski život Krist nam daje snagu vjere i molitve da možemo izdržati i podnijeti patnju i prikazati je za duhovno dobro svijeta. Biskup je u nastavku pročitao i obrazložio dio poruke pape Franje za ovogodišnji Dan bolesnika naglasivši da rijećima „po ovom smo upoznali Ljubav: on je za nas položio život svoj. I mi smo dužni živote položiti za braću“ (1 Iv 3, 16), Papa

želi staviti naglasak na ljubav, kršćansku ljubav koja je tajna prave brige, pravog odnosa prema bolesnicima. Za Svjetski dan bolesnika odabran je blagdan Gospe Lurdske jer je Lurd najveće hodočasničko mjesto u Europi, mjesto duhovnoga rađanja, ali i mjesto ozdravljenja, gdje se na osobit način iskazuje pažnja bolesnicima. Ovaj je dan, što i Sveti Otac naglašava, ujedno i dan zahvalnosti liječnicima i medicinskom osoblju na njihovu predanom i požrtvovnom radu u njezi bolesnika, i u teškim okolnostima, jer to nije samo profesija, to je poziv, koji se radi srcem, rekao je mons. Milovan. Zahvala ide i obitelji-

ma koje se brinu za svoje stare i nemoćne članove u obiteljskom okruženju.

Na završetku misnoga slavlja okupljenima se rijećima zahvale obratila dr. Ljubica Hang Raguž, predsjednica pulske podružnice Hrvatskog katoličkog liječničkog društva „Mons. Marcel Krebel“. Misi je uz ostale liječnike i medicinsko osoblje nazolio i mr. sc. Goran Popić, dr. med. spec. internist, uži specijalist pulmologije, voditelj Odjela pulmologije pri Djetalnosti za unutarnje bolesti OBM Pula, u čijoj je pratinji biskup Milovan nakon misnog slavlja posjetio taj odjel i zadržao se u razgovoru s osobljem i pacijentima. (L/G. K.)

DANILO PERČIĆ

Dana 18. siječnja 2014. godine blago u Gospodinu u 84. godini života u krugu svoje obitelji u svom domu u Trvižu napustio nas je Danilo Perčić. Rođen je 22. 2. 1930. godine u Trvižu kao peto od šestero djece Josipa i Marije rođene Ladavac. Od mlađih dana iskazivao je poslušnost Kristu, vodio je brigu o svim sakralnim objektima trviške župe, bio je sakristan, zvonar, stolar, pjevač, orguljaš i zborovođa. Na vječni počinak ispraćen je u nedelju 19. siječnja 2014. godine svetom misom u svom drugom domu crkvi BDM od svete Krunice u Trvižu koju je predvodio biskup u miru mons. Ivan Milovan uz svećenike Milivoja Korena, Dragutina Petrovića, Josipa Peteha i župnika Antuna Žufića, uz zvuke njemu najdražeg instrumenta orgulja, pjesmom njegova pjevačkog zbora te molitvu mnoštva vjernika. Naručenih 120 svetih misa govori što je Danilo učinio za župu Trviž. Od Danila se prigodnim riječima oprostio i župnik Ante Žufić kojeg je Danilo pratio od samog njegova dolaska. Župnik je tom prilikom pročitao pismo koje je Danilo poslao s odsluženja vojnog roka iz Boke Kotorske 1950. g. tadašnjem župniku Štegelju. U pismu pozdravlja sve župljane i žudi za danom kada će opet zasvirati na orguljama i slaviti Boga pa moli da mu se čuvaju te „njegove orgulje“. To je vjera iskazana djelima, naglasio je župnik. U ime pjevača i župe od Danila se oprostio Željko Mrak riječima koje govore o Danilovu životu i djelu, iz čega izdvajamo:

Dragi naš Danilo,

danas kada se opravštamo od tebe u crkvi koju si više od 60 godina ispunjavao zvucima orgulja i glasovima pjevača koje si vodio, teško je naći riječi koje bi iskazale svu našu zahvalu za sve što si učinio za nas pjevače, za našu župu, koju si neizmjerno volio. Mnogo je podnevnih Anđela Gospodnjih izmoljeno dok si potezao konopac trviških zvona čiji se zvuk razlijegao našom župom.

Bio si sakristan, majstor za popravke u crkvi, na raspolažanju svakom trviškom župniku, a zajedno sa svojom Anatom i obitelji uređivao crkvu i svako liturgijsko slavlje učinio svečanijim. Živio si za svoj zbor, za svoje orgulje. Patio si zbog njih kad nisu bile u funkciji i aktivno sudjelovali u njihovoj restauraciji dok nisu ponovno svećano zasvirale sad već davne 1978. Mnogima si svojim sviranjem zaželio sve najbolje u bračnom životu, mnoge ispratio na vječni počinak, a ne sjećamo se nedjelje bez sviranja dok si još bio u punoj snazi, dok su oči pratile note i dok su te još slušali prsti, kako si govorio. Odgojio si mnoge generacije pjevača, a današnji su orguljaši prva iskustva u sviranju na kraljici instrumenata, na orguljama, upravo kod tebe stekli. Za svoj si predani rad i sviranje primio priznanje i Svetog Oca, Ivana Pavla II. Onda kad si zbog vida i drugih zdravstvenih tegoba sišao s našeg i tvojeg kora na kojim si kročio šezdeset godina, svi smo svake nedjelje i blagdana gledali jesu li u klupi do oltara. Kor je bez tebe bio nekako prazan, a od danas ta je praznina još veća.

Župni zbor „BDM od Krunice“ 2011. proslavio je 100 godina postojanja. Više od pola života toga zbora bio je i tvoj život. Dugo bi trajala nabranjanja mnogih vježbi

pjevača kod tebe doma, u crkvi, čitalnici i župnom stanu. Pripreme za Božić, Uskrs, Rožarovu. Kao samouk svirač dosegnuo si vrhunce i urezao se u pamćenje ove župe, bio si čovjak molitve i čovjak plemenite duše. Kao što si ti mnoge ispratio, dragi naš Danilo, danas će tebe zvuci orgulja koje si toliko volio i glasovi tvojih pjevača ispratiti na vječni počinak. Danas kad riječi zastaju u grlu, kad teško prihvaćamo činjenicu da više neće kročiti u ovu crkvu, vjerujemo da se raduješ u nebesima i pjevaš sa zborom anđela, kao što si čitav život sa svojim zborom. Neka ti bude laka ova trviška zemlja kojom si hodao, koju si obrađivao, od koje si živio, kojom ćemo danas pokriti tvoje tijelo. Zvucima tvojeg najdražeg instrumenta, tvojih orgulja i glasovima tvojega zbora, ispratić tebe, naš maestro, tvoji pjevači u nebeska prostranstva i još jedanput reći: HVALA što smo rasli uz tebe.

Nakon svete mise pogrebna povorka s ljesom pokojnika na rukama njegovih unuka i susjeda te uz pjesmu *Smiluj mi se, Bože* kojom je on bezbroj puta otpratio mnoge župljane na vječni počinak krenula je prema groblju. Pokopan je uz blagoslov i pjesmom FALA u izvedbi njegovih pjevača. (Mirela Mrak)

KRIZMANICI NA OKUPU

LABIN Na blagdan Krista Kralja, kad se slavila završnica Godine vjere, župnici labinskih župa preč. Milivoj Koren i vlč. Blaž Bošnjaković organizirali su zajednički sastanak roditelja krizmanika šk. god. 2013./14. Roditelji i mladi aktivno su uključeni u radionicu koju je vodila gospođa Štefanija Prosenjak-Žumbar. Skoro da je vrijeme bilo i prekratko koliko je bilo zanimljivo. Slijedila je sveta misa. (Bib)

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

PULA Biskup Kutleša predvodio prvu misu Molitvene osmine za jedinstvo kršćana u Puli

Upulskoj katedrali Uznesenja BDM u subotu 18. siječnja 2014. započelo je obilježavanje Molitvene osmine za jedinstvo kršćana. Misno slavlje predvodio je porečki i pulski biskup mons. Dražen Kutleša, a concelebrirali su rektor pulskog Biskupijskog misijskog sjemeništa „Redemptoris Mater“ preč. Piergiorgio De Angelis, dijecezanski povjerenik za ekumenizam p. Bernardin Filinić, generalni vikar mons. Vilim Grbac te drugi pulski svećenici i redovnici. Na početku se okupljenima obratio fra Bernardin koji je naglasio kako je ovo 12. godina održavanja tog molitvenog hoda po pulskim crkvama.

Biskup Kutleša je na početku homilije pojasnio razliku između ekumenskog pokreta koji teži ujedinjenju svih onih koji poznaju i priznaju Krista i međureligijskog dijaloga koji podrazumijeva odnos s drugim religijama, te nadodao: „Unatoč mišljenjima da ekumenska težnja nije realna, postoji nada i vjera da će Bog to svojom voljom i svojim višnjim promišljanjem učiniti jer je to Njegova volja... Ovi razdori koji su se događali i koji se događaju jesu stoga jer smo previše ljudi, a premaši kršćani, uvijek želimo biti prvi, osnivati nekakve udruge koje nam daju mogućnost iskazivanja nekakvog svojeg prvenstva, a Isus naglašava da je veličina upravo u služenju. Ako pogledamo i same današnje nazive, ministar, primjerice, znači služitelj, onaj koji služi drugima, ne onaj koji ima neke svoje posebne interese, i ne traži da njemu drugi služe, ne traži od države i od Crkve da ima neku korist, nego da on tim

ustanovama daje svoje sposobnosti kako bi te ustanove napredovale. Mi trebamo biti služitelji u svojim obiteljima, u svojim crkvama, svugdje gdje živimo i djelujemo“, naglasio je Biskup.

Svatko od nas ima pravo govoriti, ali taj govor podrazumijeva i odgovornost da ne bi napravio daljnje šizme, taj govor treba biti takav da ne vrijeda drugog čovjeka, nego da stvara mir i jedinstvo među ljudima, a ne da ranjava jače od mača. Ako nemaš ništa dobro reći o nekoj osobi, tada nemoj govoriti, jer daleko je bolje šutjeti, nego govoriti i ranjavati druge. Upravo je to jedan od razloga nejedinstva i razdoblje, ponekad i zbog jednog malog razdora. I najveća provalija ili urušavanje kuće počinje malom pukotinom koja se širi. Ako se ne sanira, s godinama postaje sve veća i veća. Upravo je tako i s pukotinama u našem duhovnom životu, i ne samo da ostaje na čovjekovo duši, nego se širi i u obitelji i prelazi na druge, stvara jedno negativno ozračje iz kojega je teško izići. Jedino poniznost i traženje Božje volje mogu nas dovesti do jedinstva, a ostvarenje svojih želja ili prohtjeva neke partikularne zajednice, ako nije u skladu s Crkvom, tada nema svoj opravdani cilj. Crkva ima za cilj dovesti sve ljude do spasenja, dovesti ih Isusu Kristu; to mora biti cilj i u tom smislu trebaju djelovati svi članovi Crkve, klerici i laici, a kako najbolje služiti tome cilju, pokazuje nam upravo sam Krist svojim primjerom: ljubeći sve ljude, i prijatelje i neprijatelje, a sve to u poslušnosti, i svoju volju podvrći Isusu Kristu, rekao je biskup Kutleša, te zaključio: „Molimo da mi vjernici katolici budemo primjer toga jedinstva, jer ako ljudi vide da mi živimo onako kako govorimo, i druge ćemo privući i svi će htjeti jedinstvo s nama, ako tako ne

činimo, ne možemo reći da smo istinski Isusovi nasljedovatelji.“

Molitveni hod ekumenske osmine nastavio se po drugim pulskim gradskim crkvama: u nedjelju 19. siječnja u Župi Krista Spasitelja na Velom Vrhu, u ponedjeljak 20. u Župi Gospe od Mora na Stoji, u utorak 21. u Župi sv. Josipa, u srijedu 22. u Župi sv. Antuna, u četvrtak 23. u Župi sv. Ivana, u petak 24. u Samostanu sv. Franje. U subotu 25. siječnja 2014. godine, o blagdanu Obraćenja sv. Pavla apostola, svečanim concelebriranim misnim slavlјem u pulskoj Župi sv. Pavla proslavljen je blagdan naslovnika župe i završetak Molitvene osmine za jedinstvo kršćana.

Misno slavlje predvodio je dijecezanski povjerenik za ekumenizam p. Bernardin Filinić, uz generalnog vikara mons. Vilima Grpca, pulskog dekana i župnika preč. Milana Mužine i drugih svećenika. P. Bernardin je na početku prigodne homilije, citiravši Glas koji u evanđelju kaže Savlju „Ja sam onaj kojeg ti progoniš“, naglasio činjenicu da svi kršćani, po krštenju, postaju Kristovo mistično Tijelo. Bog poziva sve ljude, ali svakome daje slobodu biranja hoće li se odazvati Kristovu pozivu da ga slijedi na putu spasenja. Završetkom ove Molitvene osmine ne prestaje se moliti za jedinstvo kršćana, rekao je p. Bernardin, tu molitvu treba nastaviti i dalje, a napose smo svi pozvani svojim životom donositi znak Božje prisutnosti, biti sol zemlje i svjetlost svijeta.

Na kraju misnog slavlja okupljenim vjernicima obratio se preč. Mužina koji je zahvalio predvoditelju misnog slavlja i concelebrantima i svima koji su dali svoj doprinos lijepoj proslavi svečanosti župnog patrona. (G. K.)

Dušobrižništvo Hrvata u Njemačkoj

 DON VINKO PULJIĆ

Prema dostupnim podatcima, u Njemačkoj je prije Drugoga svjetskog rata bilo vrlo malo Hrvata. Radili su kao obični radnici u ruderstvu i industriji. U to vrijeme Hrvati su ponajviše iseljavali u prekoceanske zemlje. Tijekom Drugoga svjetskog rata u Njemačkoj se susreću Hrvati, tzv. »fremdarbajteri«, a nakon sloma nacizma nastavili su živjeti u Njemačkoj. Uz njih se susreću i oni Hrvati koji su se neposredno nakon rata našli u izbjegličkim logorima u Njemačkoj, a kasnije su pronašli zaposlenje u rudnicima i drugim privrednim djelatnostima. I Hrvati izbjegličkih logora Austrije i Italije sve su više pronalazili egzistenciju u Njemačkoj. Najveći ih je broj ipak pristigao na »privremen rad« u Njemačku 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća. Prema podatcima hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj za 2001. godinu, Hrvata je u toj zemlji bilo 308 337, dok se podatci njemačkih (nad)biskupija neznatno razlikuju. Naime, oni govore o 306 816 hrvatskih katolika. Neki izvori govore o još nižem broju. Taj broj obuhvaća sve one koji se izjašnjavaju Hrvatima iz Hr-

vatske, Bosne i Hercegovine i drugih dijelova bivše države. Ipak, može se pretpostaviti da bi u Njemačkoj ukupno moglo biti između 350 000 i 400 000 Hrvata. Poznato je također da priličan broj Hrvata u Njemačkoj radi »na crno«, a oni se ne vode ni u kakvim statistikama. Pretpostavlja se da ih je od 50 do 100 tisuća. U statistikama se također ne vode ni oni koji imaju dvojno, njemačko ili neko drugo, državljanstvo. Problem je također što od godine 2000. sva djeca koja se rode u Njemačkoj automatski dobiju njemačko državljanstvo, a kasnije se vode u statistikama njemačkih katoličkih župa i zajednica. Danas uz pripadnike prve generacije u Njemačkoj žive i pripadnici druge i treće generacije koji su se već sa svim integrirali u njemačko društvo.

Početak organiziranja hrvatskoga dušobrižništva

Po završetku Drugoga svjetskog rata u Njemačkoj nije bilo organizirane hrvatske pastve, a zbog Drugoga svjetskog rata u Njemačkoj se zatekao i ostao mali broj hrvatskih katoličkih svećenika. Među njima je bio i Andrija Kordić, koji je naslijedio Vilima Nuka, kao izaslanik hrvatskog episkopata. Na toj je dužnosti ostao do

Vlč. Ivica Komadina

godine 1951. Inozemna pastva počinje se organizirati prema apostolskoj konstituciji »Exsul familia«, koja je izšla godine 1952. Valja podsjetiti kako je u to vrijeme pastoralnu skrb za Hrvate u Münchenu vodio Stjepan Kukolja. No, potrebe su tražile još jednog svećenika pa je Franjevačka generalna kurija u Rimu odredila dr. fra Dominika Šušnjaru, franjevca Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu, za pomoćnika u Münchenu. Godine 1951. Apostolska nuncijatura o. Šušnjaru imenuje nadušobrižnikom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj, a na toj je dužnosti ostao do godine 1971. Sveta kongregacija za biskupe u Rimu izdala je 1969. novi dokument o seliteljima »Instructio de pastorali migratorum cura« prema kojem se uređuje inozemna pastva. Tako je prema instrukciji, a na osnovu sporazuma domovinske i Njemačke biskupske konferencije, izaslanik za hrvatske svećenike u Njemačkoj imenovan 1971. fra Bernard Dukić koji je na toj dužnosti ostao do godine 1997. Prethodno je od 1965. do 1971. bio voditelj Hrvatske katoličke misije Frankfurt am Main.

Osnivanje hrvatskih misija i zajednica

U početku su hrvatski svećenici djelovali u većim gradovima i industrijskim središtima, a kasnije, poglavito šezdesetih

„Zašto vjera i znanost nisu i ne mogu biti u suprotnosti?“

i sedamdesetih godina prošloga stoljeća, osnivane su hrvatske katoličke misije u svim mjestima u kojima se našlo više Hrvata katolika zahvaljujući velikoj potpori Katoličke Crkve u Njemačkoj koja je nosila finansijski teret, a domovinska se Crkva brinula za pastoralno osoblje. Danas u Njemačkoj djeluje 91 hrvatska katolička misija i zajednica. Nalaze se na gotovo cijelom području od njemačkog juga do sjevera. Misije su podijeljene u šest regija: Bavarska regija, Baden-Würtemberg I, Baden-Württemberg II, Rajnsko-majnska regija, Regija Sjeverna Rajna i Vestfalija i Sjeverna regija. U misijama djeluje 86 svećenika, 3 stalna đakona i 51 pastoralni suradnik/suradnica, redovnik i laika/laikinja. Misije, uz važno pastoralno djelovanje, imaju važnu ulogu i u očuvanju hrvatskoga nacionalnog i kulturnog identiteta. Uz redovite pastoralne aktivnosti, vjernike se nastoje okupljati i na društvenoj i kulturnoj razini. Organiziraju se predavanja, proslave, hodočašća, susreti. Posebna briga vodi se o djeci i mладima. Katolička Crkva u Njemačkoj sve se više suočava s problemom pomanjkanja svećenika, gospodarsko-socijalnom i demografskom krizom, a negativni trend gospodarstva ugrožava dosadašnje stabilno finansijsko stanje. Sve to prisiljava odgovorne u Crkvi na radikalne promjene u svim područjima života i djelovanja. Stoga se traže novi putevi. U mnogim biskupijama u Njemačkoj došlo je do prestrukturiranja pastoralna i stvaranja novih pastoralnih jedinica, a u više biskupija smanjuje se i broj pastoralnog osoblja, a dolazi i do ukidanja misija. Zadaća je hrvatske pastve u Njemačkoj dijeliti poteškoće Crkve u Njemačkoj te zajedno s njom tražiti i otkrивati svoje mjesto i ulogu u procesima koji su u tijeku. To sve nije lako jer ni hrvatsko pastoralno osoblje nije pripremljeno za moguće preuzimanje višejezičnih župnih zajednica, a starosna je dob svećenika i pastoralnih djelatnika vrlo viska. Uz hrvatske katoličke misije značajnu ulogu za Hrvate u Njemačkoj odigrali su i hrvatski socijalni uredi.

Mnoge hrvatske katoličke misije već dugi niz godina objavljaju svoje listove i »listice«. Odavno se uvidjelo koliko je važan takav kontakt s vjernicima. U njima se nalaze važne obavijesti o misijskim aktivnostima ili se, pak, donose vijesti koje se odnose na važne događaje u misiji: razne proslave, organiziranje priredaba i sl. Često se radi o jednostavnim listovima, a uglavnom izlaze tjedno i mogu se uzeti pri ulazu u crkvu. Pojedine misije povremeno objavljaju i svoje misijske listove, nekad većega, a nekad manjeg opsega. Tu su i hvalevrijedne monografije koje je objavilo više misija. (nastavlja se)

O svetkovini Bogojavljenja, u popodnevnim satima, u župnoj crkvi Gospe Fatimske u Podlabinu, akademik Vladimir Paar održao je predavanje na temu „Zašto vjera i znanost nisu i ne mogu biti u suprotnosti?“ Organizator je ovog vrijednog znanstvenog događaja Župni ured Gospe Fatimske. Uvaženoga gosta predstavio je i najavio župnik vlc. Blaž Bošnjaković.

Akademik je svoje izlaganje započeo dvjema među najznačajnijim svjetskim ličnostima u povijesti prirodoslovnih znanosti, Albertom Einsteinom i Isaacom Newtonom. Govoreći o Einsteinu, napose je citirao njegovu izjavu da „svako istraživanje znanosti vodi prema vjeri“. Newton je otkrio da se planeti Jupiter i Saturn svakih 1000 godina približe te je postavio pitanje mogućnosti da svojim zbljižavanjem povuku Zemlju duboko u svemir, daleko od Sunca. Na pitanje tko će spasiti Zemlju i čovječanstvo od toga, Newton je pronašao teološko rješenje koje je predstavio u onome što je on smatrao svojim najvrjednijim, glavnim djelom, u teološkoj studiji „Prorok Daniel i 4 jahača Apokalipse“. Akademik je nadalje skrenuo pozornost na Einsteina i njegove znanstvene teorije. U klimi znanstvene dogme o vječnom svemiru, sukladno teoriji stacionarnog svemira, Einstein je istraživanjem, rješenjem poznate kompleksne jednadžbe, došao do nove spoznaje, koja će dobiti ime teorija relativnosti, no s obzirom da nije bila u skladu s njegovim prepostavkama, na dobivenu je matematičku korelaciju nadodao umjetnu jednadžbu, za što je kasnije rekao da je to bila najveća pogreška u životu.

Njegovu je pogrešku prepoznao belgijski fizičar isusovac Georges Lemaître koji je shvatio da se time ruši znanstvena dogma koja je u suprotnosti s vjerskom te je objavio da je Einstein trebao priznati kako je svojim rezultatom došao u sukob sa znanstvenom dogmom. Iz toga je nastala teorija velikog praska koja je i danas opće prihvaćena.

Govoreći o teoriji relativnosti, Akademik je naglasio Einsteinove riječi kako je sv. Augustin svojim idejama i promišljanjima zapravo bio prvi veliki relativist.

Predavač je zatim kratko predstavio svoje trenutne projekte na kojima radi: pitanje ljudskog genoma, to je šifra od 3 milijarde 300 milijuna znakova, a koja se temelji na 4 slova, A, P, G i C, šifra koju znanstvenici zovu „The language of God“, koju je znanost uspjela otkriti, ali ne i dešifrirati njezine zakonitosti. Dosadašnja istraživanja s područja genetike spoznala su oko 1% te šifre, a sve ono što je do sada u genetskoj molekularnoj biologiji bilo smatrano tzv. „molekularnim smećem“, zapravo su kontrolori koji reguliraju rad gena. Akademik se zatim osvrnuo na vrlo popularno pitanje među znanstvenicima o tome kakvi su prirodni zakoni vladali u trenutku 0? Je li materija u trenutku stvaranja stvorila svoje zakone te je izložio nekoliko mišljenja u tom smjeru.

Prisjećajući se svog nekadašnjeg župnika, kasnije kardinala Franje Kuharića, predavač se prisjetio zanimljivih razgovora o znanosti i vjeri koje su uobičajeno vodili te napose istaknuto činjenicu da je kardinal Kuharić na 2. Vatikanskom koncilu održao izlaganje o vjeri i znanosti govoreći, uz ostalo, i o teoriji velikog praska, ustvrdivši kako to nije argument protiv već upravo argument u prilog vjerničkom pristupu.

Akademik se zatim osvrnuo na danas, nažalost, sve prisutniji fenomen korištenja znanosti u cilju zastrašivanja javnosti, napose ciljanim selektiranjem informacija. Predavač se dotakao i Darwinove teorije. Citirajući blaženog Ivana Pavla II., predavač je naglasio njegove riječi da „ništa što se otkriva u skladu s prirodnim zakonima nije u neskladu s Biблиjom. I, odgovarajući na pitanja iz publike, predavač je upozorio na opasnosti kloniranja, istaknuvši kako je to izuzetno nemoralno i opasno zadiranje u prirodne zakonitosti, zanemarujući evolucijski kaos. (G. Krizman)

Mjerodavni župnik na zaručničkom ispitу

ILJA JAKOVLJEVIĆ

Sklapanje ženidbe u vjerskom obliku traži da dotični vjerski službenik koji prisustvuje u ime Crkve obredu vjenčanja ima moralnu sigurnost da ništa ne prijeći valjano sklapanje ženidbe (kan. 1066). Mogu postojati određene stvari koje bi ženidbu samu po sebi činili nevaljanom, a da toga nisu svjesni ni sami zaručnici. Stoga je potrebno provjeriti (ispitati) protivi li se što sklapanju određenog braka. Svakako da se taj ispit ne može smatrati čisto formalnom obvezom, već kod samog ispita treba pokušati otkloniti ako postoji, ako je moguće, bilo što kako bi sklopljeni brak mogao uživati pravnu pogodnost.

Tko obavlja izvide, zaručnički ispit prije vjenčanja?

Izvide prije vjenčanja obavlja vlastiti župnik stranaka kojemu pripada i pravo da prisustvuje sklapanju ženidbe (usp. kan. 1067). U prvi se mah čini kako je ovdje sve jasno. Međutim, svjesni smo činjenice da zaručnici mogu biti iz iste župe u kojoj imaju prebivalište ili boravište ili jednomjesečni boravak, te imaju zajedničkog župnika, a mogu biti iz različitih župa i imati više župnika. Ako imaju više župnika, tad izvide može obaviti bilo koji od njih, ali dužnost ima samo jedan od njih, u načelu onaj kome se prvo javi ili zamole da ih upiše za vjenčanje. Prijašnji Zakonik iz 1917. prednost je davao župniku zaručnice za vjenčanje i za izvide (kan. 1097§2). Ako zaručnici nisu u mogućnosti zajedno doći pred istog župnika, tad izvide za zaručnika može obaviti zaručnikov župnik, a za zaručnicu župnik zaručnice. Župnici ne bi trebali olako prepustati drugom svećeniku ili đakonu u župi da umjesto njih obavi izvide. Kad je riječ o župnom vikaru, on može

povremeno imati ženidbene izvide, napose ako poznaje dotične. A da bi to trajno radio umjesto župnika, potrebno je imati dopuštenje ili pristanak mjesnog ordinarija.

Danas se javlja jedan drugi pastoralni problem, a to je da zaručnici ne žele sklopiti ženidbu u vlastitoj župi i pred vlastitim župnikom, već biraju njima prihvatljivija mjesta. Njihovo je slobodno pravo da biraju mjesto gdje će sklopiti ženidbu, uvijek obdržavajući propise Crkve.

Ako zaručnici odlaze izvan vlastite župe, tko u tom slučaju radi izvide? Pastoralno i pravno uputno je da ih i tad obavi jedan od njihovih župnika. Kad utvrdi da se ništa ne protivi vjenčanju, tad zaručnicima izdaje Otpusnicu, koja je dokaz da je učinjen ženidbeni izvid i da mogu sklopiti ženidbu pred svakim ovlaštenim vjenčateljem. Međutim, mnogi župnici, da bi izbjegli cjelokupni administrativni postupak, najradije zaručnicima daju *Dopuštenje za sklapanje ženidbe izvan vlastite župe*, što nije pogrešno, ali nije najbolje pastoralno rješenje. U tom slučaju izvide treba obaviti onaj župnik na čijem će se području održati vjenčanje. Sad se krije opasnost da se zbog kratkoče vremena ne obavi kvalitetan ženidbeni izvid i da župnici preko određenih stvari (nedostatak nekih dokumenata) olako prijedu.

Župnik ne smije prisustvovati vjenčanju ako prema kanonskim propisima nije utvrdio slobodno stanje zaručnika, pa ni u slučaju kad prijeti konkubinat ili svjetovna ženidba bez crkvene, štoviše ni onda kad je osoba posve sigurna da u konkretnom slučaju nema nikakve smetnje (Instrukcija iz 1921. i 1941.).

Smisao zaručničkog ispita

Smisao prvotno nije da se otkrije zlobnika koji „mala fide“, tj. s nakanom da prevari,

želi sklopiti ženidbu. Vjerujemo da većina zaručnika pristupa u dobro nakani i vjeri sakramentu ženidbe. Međutim, zaručnici dovoljno ne poznaju kanonske propise te ih tijekom ispita treba na određene stvari uputiti, ali i poučiti što sve može stajati na putu valjanom i dopuštenom sklapanju braka. Napose treba biti oprezan kad se radi o ženidbama između katoličke i krštene osobe te katoličke i nekrštene osobe. Potrebno je zaručnicima objasniti ne samo pravno formalne stvari već iznad svega vjersko-kulturološke koje su sastavni dio budućeg braka.

Zaručnički ispit treba pomoći da se izbjegnu nevaljane ženidbe, a i ženidbe koje nemaju izgleda za uspjeh. Župnici ovom prvom dijelu uglavnom pristupaju savjesno, na način da popune formular. Međutim, svjedoci smo sve većeg broja propalih brakova i postavlja se pitanje kako župnici nisu uspjeli, barem djelomično, uočiti da je pojedini brak osuđen na neuspjeh i potaknuti zaručnike da još jednom razmisle. U ženidbenim postupcima za proglašenje braka ništavnim određeni broj navodi župnike kao svjedoce kako njihov brak nije bio valjano sklopljen ili da su postojali određeni problemi i prije sklapanja braka koji su toliko utjecali da je brak doživio krah. Postavlja se pitanje je li župnik u određenom slučaju, pozivajući se ne samo na pravne propise, već i na svoju savjest, mogao reći da ne može kao službenik Crkve biti prisutan kod sklapanja braka. Zasigurno da to nije lako, ali još je teže nešto učiniti protiv svoje savjesti. Župnik ima jednu vrstu moralne odgovornosti za dotični brak te snosi jedan dio suodgovornosti ako taj brak ne uspije. Kaže narodna poslovica: „Boљe sprječiti nego liječiti.“

POLITIČKE PRIJEVARE I POKVARENOSTI

MARIO SOŠIĆ

Nekoliko društvenih događaja u Hrvatskoj i Istri, s početka ove godine, zavrjeđuje da se o njima progovori na jedan analitičniji i «otvoreniji» način. Gotovo da nema izuzetka: kad su izbori i predstavljanje kićenih stranačkih programa i glorificiranih kandidata, bira se ono što nam se predstavlja kao tobože novo, mlado, simpatično, inteligentno, perspektivno, obećavajuće. A onda, vrlo brzo, ali bez mogućnosti ikakvih promjena, shvaćamo i vidimo da su izborni programi najčešće posve lažni, a «kvalitetni» kandidati moralne i političke ništarije. Da bismo ilustrirali te tvrdnje, usmjerimo se na nekoliko aktualnih slučajeva u Hrvatskoj i u Istri, koji su se dogodili ili će se dogoditi uskoro.

Prvo suđenje jednom hrvatskom udbašu, ali u Njemačkoj

Cijela politička igra oko neizručenja jednog inkriminiranog jugoslavensko-hrvatskog udbaša Njemačkoj, imenom Josip Perković, započeta krajem lipnja donošenjem, glasovima lijeve koalicije, protueuropskog zakona «lex perković», iznijela je na svjetlo dana jednu zastrašujuću činjenicu. A ta je da se u cijelom razdoblju od nastanka hrvatske države do danas nije stvorio politički, pravosudni, obavještajni, medijski ili neki drugi pozitivan okvir za bilo kakve istrage i procesuiranje zlodjela u Hrvatskoj, a koja su se, u političko-udbaškoj režiji, odvijala u zemlji i inozemstvu za vrijeme duge komunističke vladavine ili koja su, u novim okolnostima i drugim metodama, nemilosrdno i zaštićeno, podrivala, pljačkala i destabilizirala hrvatsku državu, narod i društvo. Samo zahvaljujući takvoj oblikovanjo, a hrvatskoj javnosti gotovo nevidljivoj i vješto prikrivenoj, stvarnosti, hrvatska je lijeva politička vlast, od predsjednika do premijera, od tužitelja do podupirajućih medija, gotovo bila sigurna u to da će slučaj Perković biti riješen na ubočajen, pozitivno izrežiran način, kad je riječ o svemu što ima obilježe i funkciju komunističkog i udbaškog nasljeda u Hrvatskoj. To je izgledalo sasvim izvjesno i za Milanovića, i za Josipovića, i bilo bi tako, unatoč protivljenju novog HDZ-a, da Ustavni sud nije postupio odgovorno i neovisno, a protivno očekivanjima «udbaške Hrvatske».

Tijekom tog dugog postupka zaštite udbaša Perkovića, na vidjelo su izašle mnoge strukture i pojedinci iz samog vrha hrvatske vlasti, uprave i medija, koji su neposredno bili uključeni u udbašku mrežu prije demokratskih promjena, ali koji su se i nakon promjena uspješno reorganizirali, zaštitili, i onda ovladali političkim, sudbenim, akademskim i gospodarsko-financijskim prostorom. Je li to najavljivana «nova pravednost» ili «poštena i odgovorna vlast» iz Plana 21, za koju je većina građana dala većinski glas, imamo pravo pitati?

Protudemokratska je lustracija uspješno provedena

U kontekstu iznijetih negativnih procesa i stanja u hrvatskom društvu, opet se u dijelu javnosti postavlja pitanje *lustracije*, to jest pitanje zakonskog ograničenja djelovanja onih struktura i pojedinaca koji su u ranijem komunističkom sustavu djelovali protivno ljudskim slobodama i zakonima, priječili demokratizaciju društva i koristili privilegiran politički položaj za osobno napredovanje i bogaćenje.

Smatram da je ta rasprava danas gotovo bespredmetna. Žašto? Zato jer je pravi problem u tome što su te snage (podložne lustraciji) ostvarile do danas takvu društvenu ukorijenjenost u Hrvatskoj da one više ne razmišljaju o tome «što će biti s nama», već organizirano djeluju u svim sferama društvenog života po planu kako potisnuti iz vlasti i javnog života sve one s izvorno demokratskim, protukomunističkim, katoličkim, nacionalno-hrvatskim, konzervativnim i drugim njima oporbenim i neprijateljskim vrijednostima i politikama. Ta njihova organiziranost i učinkovitost nema naravno formalni okvir *lustracijskog zakona protiv demokrata*, ali je ona instinktivno usidrena u njihovu totalitarnu, bezbožnu i nehumanu svijest, i djeluje dosljedno po tom «udbaškom» kriteriju. Na primjeru Istre ta je *protudemokratska lustracija* na djelu odavno, ali od 2000. godine nadalje ona je dovedena do savršenstva. Točno se zna tko ima, a tko nikako nema pristup bilo kakvoj društveno-javnoj sferi u Istri. O tome danas javno, i redovito, govorи zastupnik D. Kajin, i posve je u pravu. Ali bi se, isto tako, kao nekadašnji istaknuti akter takve politike trebao javno ispričati stotinama znanih i neznanih istarskih ljudi koji su po tom njihovom lustracijskom kriteriju izgubili svaku mogućnost osobnog ili

grupnog napredovanja, karijere, društvene promocije, zapošljavanja i drugih ostvarenja, koje su kao pošteni, stručni i vrhunski obrazovani ljudi, k tomu i domoljubi, zaslužili.

Izbori kao naličje samovoljne vlasti pojedinaca i stranaka

Tijekom prošle su godine održani lokalni izbori, a zadnjih su mjeseci u tijeku i izbori u najvećim istarskim političkim strankama (SDP, HDZ, IDS).

Većina se istarskih birača odlučila na županijskoj razini potvrditi vlast stranke koja vlada Istrom već dvadeset godina. To, dakle, nije nikakva novost, ali je novost novoizabrani župan V. Flego, koji je biračima predstavljen kao oličenje poštenja, znanja, perspektivnosti itd., a nedavno je potvrđeno kako je kao gradonačelnik Buzeta sebi i najbližim suradnicima protuzakonito isplatio nekoliko stotina tisuća kuna.

Zanimljiv je i slučaj dugog «sukoba» premijera i doskorašnjeg župana I. Jakovčića jer, navodno, po bivšem županu, Milanović «destabilizira Istru». Ali, sada je opet «Istra stabilna» od kada su Milanović i SDP pristali da Jakovčić na njihovoj listi dobije poklon bon (oko 1,5 milijun eura dohotka) odlaska na pet godina za zastupnika u europski parlament. Ako operacija Bruxelles voljom hrvatskih birača ne uspije, čeka nas opet «destabilizacija».

Svoje novo vodstvo u Istri izabrao je nedavno i SDP. Pokušali su, jedno kratko vrijeme, biti svoj SDP, ali su nakon ovih izbora, izgleda, opet postali ono što su i dosad bili – IDS(DP).

U Istri predstoje i izvanredni izbori u HDZ-u. I tu se već godinama «pili nao-pako». Neuspjeh se proglašava uspjehom, nesposobnost kvalitetom, osobna promocija općim interesom, a politička šutnja vrlinom. Dosegnuto je dno pa bi to trebao biti izazov za radijne, pametne, rodoljubne pojedince i skupine da pokažu kako Istra ima i jedno drugo, čvrsto i ponosno političko lice.

O «povijesnim izborima» u IDS-u, prema najavi, sve se zna. I tko će biti predsjednik i tko odlazi nakon dvadeset i tri godine s čelnog mjesta. I o tome valja pisati u nekom narednom broju.

SUSRET HRVATSKE KATOLIČKE MLADEŽI U DUBROVNIKU

Grad u kojem se još početkom petnaestog stoljeća vijorila zastava s natpisom „Libertas“ (sloboda), grad koji je prvi u Europi 1416. godine ukinuo ropstvo, grad u kojem je Ivan Gundulić napisao himnu slobodi – grad Dubrovnik, bit će domaćin ovogodišnjeg Susreta hrvatske katoličke mladeži.

Grad Slobode, kako su ga domaćini prozvali, 26. i 27. travnja prima unutar svojih velebnih zidina mlade iz cijele Hrvatske, a i šire. Geslo devetog po redu Susreta hrvatske katoličke mladeži jest citat iz Poslanice Galačanima, "Na slobodu pozvani" (Gal 5, 13). To je geslo susreta poziv svim mladim ljudima da odbace surogatne i lažne ideale koji ih vežu i sputavaju kako bi na Božji 'da', rekli svoj konačni 'da' Bogu.

Prijave su sudionika za Susret hrvatske katoličke mladeži u Dubrovniku otvorene 7. siječnja te traju, u našoj biskupiji, sve do 28. veljače. Mladi iz Republike Hrvatske, kao i Bosne i Hercegovine, prijavljuju se svojim župnicima, a oni ih prijavljaju povjerenicima za pastoral mlađih u svojim biskupijama, u Porečkoj i Pulskoj biskupiji, vlč. Daliboru Pilekiću.

Na Susretu mogu sudjelovati mlađi od 15 do 30 godina tako da se prijave svojim župnicima i sudjeluju u pripremnim katehezama koje su organizirane u župama diljem naše biskupije. Prijavom se osigura akreditacija za sudjelovanje na Susretu, uz kotizaciju od 30 kuna, čime će se za sve sudionike osigurati majica s logom SHKM. Važno je da svi mlađi sa sobom ponesu osobnu iskaznicu, vreću za spavanje i udobnu obuću.

Susretu u Dubrovniku prethodili su Susreti hrvatske katoličke mladeži u Splitu (1996.), Rijeci (2000.), Osijeku (2002.), Šibeniku (2004.), Puli (2006.), Varaždinu (2008.), Zadru (2010.) i Sisku (2012.).

Ovaj susret poziv je na slobodu, onu koju je i Gundulić opjevao u svojoj pastorači „Dubravka“:

**O lijepa, o draga,
o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga
višnji nam bog je dô,
uzroče istini
od naše sve slave.
Uresu jedini
od ove Dubrave,
sва srebra, sva zlata,
svi ljudski životi
ne mogu bit plata
tvój čistoj ljepoti!**

Pripremni susreti za SHKM u Dubrovniku u našoj biskupiji:

Poreč, petkom u 19 sati
Rovinj, subotom u 20 sati
Pula, petkom u 20 sati (Župa sv. Antuna)
Lanišće, nedjeljom, nakon svete mise
Susreti će biti organizirani i u Pazinu, Kanfanaru, Svetom Petru u Šumi, Rapcu, Kašteliru, Starom Pazinu i Pazinskim Novakima.

N A S L O B O D U P O Z V A N I

Osam je pripremnih kateheza, smjerokaza, na putu prema hodu ka zajedničkom susretu, a one su: Blaga slobode, Kultura vrijednosti, Oruđe mira, Radost u Gospodinu, Ključ raja, Biti velikodušan, Izvidnice duše, Srce moje po srcu Tvome.

POZIV

Povodom 20. obljetnice Pazinskog kolegija - klasične gimnazije i 100. obljetnice zgrade kolegija

pozivamo sve sadašnje i bivše učenike i prijatelje Kolegija da nam se pridruže u aktivnostima kojima ćemo obilježiti ove lijepе obljetnice.

14. ožujka 2014.

u poslijepodnevnim satima: sportski susreti u raznim kategorijama (odbojka, nogomet, košarka, šah) između sadašnjih i bivših učenika Kolegija i predstavnika drugih ustanova;

15. ožujka 2014.

11 sati: svečano euharistijsko slavlje
17 sati: svečana akademija s nastupima sadašnjih i bivših učenika i prijatelja Kolegija.

RADUJEMO SE VAŠEM DOLASKU!

Korizmeno odricanje: samilost ili darivanje?

ANA CVITAN/FOTO: A. JELIČIĆ

Papina korizmena poruka

Poštovani čitatelji, u siječanskom smo broju Ladonje donijeli kratak prikaz najnovijeg pisma pape Franje „Radost Evanđelja“. U ovoj ćemo rubrici, koju smo nazvali upravo po tom Papinu pismu, a koje je ujedno i smjernica njegova pastoralnog rada, donositi poruke koje on svakodnevno upućuje javnosti. Ovog je puta to njegova korizmena poruka „Premda bogat, radi vas posta siromašan, da se vi njegovim siromaštvom obogatite“, predstavljena u Vatikanu početkom veljače.

Silazak u siromaštvo

Papa u korizmenoj poruci želi promišljati što za kršćanina zapravo znači siromaštvo, zato poruku i započinje pitanjem: „Što taj poziv na siromaštvo, na život u siromaštvu u evanđeoskom smislu znači nama danas?“ Prije svega, Papa iznosi pozitivnu viziju siromaštva: Bog se ponizuje za nas, osiromašuje svoje bogatstvo, postaje čovjek, kako bi bio nama sličan, kako bi ušao u dubine našeg ljudskog siromaštva, nemoći, tuge. „To je put koji je izabrao da nas utjeши, da nas osloboди od naše bijede.“ Bez „silaženja“ među nas, bez utjelovljenja, koje proizlazi iz njegove ljubavi, velikodušnosti i želje da nam se daruje, da se žrtvuje za nas,

teško bi bilo razumljiv odnos Boga i čovjeka. Kaže Papa: „Ljubav i milosrđe, to znači dijeliti sve s onim koga se ljubi. Ljubav nas čini sličnima, stvara jednakost, ruši zidove i poništava udaljenosti“, jer, „Bog nam nije spasenje odaslao s neba, kao milostinju u kojoj se iz čistog altruizma i samilosti daje ono što je suvišno.“ Siromaštvo kojim nas Isus obogaćuje i kojim nas oslobođa jest „njegova suosjećajna i nježna ljubav kojom je povezan s nama“.

Gubitak dostojanstva i nepravedni uvjeti u društvu – uzrok materijalne, moralne i duhovne bijede

Kao sinovi i kćeri istog Oca pozvani smo također silaziti u bijedu naše braće. Papa pri tome navodi tri vrste bijede: materijalnu, moralnu i duhovnu. Kada razmišlja o materijalnoj bijedi, kaže da je to život u uvjetima nedostojnim čovjeka, bez temeljnih prava i osnovnih dobara (hrana, voda, higijenski uvjeti, posao, mogućnost kulturnog razvoja i rasta). Crkva je pozvana nuditi odgovor na tu bijedu i treba uložiti sve napore kako bi u svijetu prestalo „kršenje ljudskog dostojanstva, diskriminacija i zlostavljanja, jer su oni, u mnogim slučajevima, uzrok bijede“. Kao što to često čini u svojim porukama, Papa ozbiljno upozorava na opasnost luksuza i moći koji, kad postaju idoli, zauzmu prednost „nad potrebom za pravednom raspodjelom bogatstava“. Papa i u ovoj poruci napominje vrlo jasno: „Nužno je da se naše savjesti obrate pravdi, jednakosti, umjerenosti i zajedništvu.“ Što se tiče moralne bijede, Papa kaže kako se ona najčešće sastoji u poroku i grijehu te zbog toga suosjeća s obiteljima u tjeskobi, čiji su članovi robovi alkohola, droge, kocke, pornografije. Papa ističe kako najčešće nepravednost društva, nezaposlenost koja oduzima dostojanstvo te pomanjkanje jednakog pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi guraju ljudi u besmisao života i u nedostatak perspektive za budućnost, u beznađe. Duhovna,

pak, bijeda „pogađa nas kada se udaljimo od Boga i odbacujemo njegovu ljubav.“ Protulijek je ovoj bijedi navještaj radosti Evanđelja na što je svaki kršćanin pozvan: „Dijeliti s drugima blago koje nam je povjerenito da bismo utješili srca skršena i davali nadu tolikoj braći i sestraru koji su obavijeni tamom“, kaže Papa, te tako promicati dostojanstvo svake ljudske osobe.

Korizmeno odricanje znači darivanje sebe

Silazak u bijedu je žrtva, on boli. Naše korizmeno odricanje nema vrijednosti ako nije proglašeno pokorničkom dimenzijom. Susret s bijedom, s čovjekom patnikom dira i nas same, „nepovjerljiv sam prema milostinji koja čovjeka ništa ne stoji i koja ne boli“, kaže Papa.

Davanje sebe znači davanje onoga što nam zaista i jedino pripada: vrijeme, suosjećanje, ljubav. U toj perspektivi, dakle, samo se darivanjem sebe uistinu odričemo i dotičemo druge. To je post po uzoru na Božje darivanje s početka teksta koji nam svoju ljubav ne daruje od svoga viška, iz milostinje ili iz samilosti. Bog nama siromašnima pristupa jedino iz ljubavi.

HRVATSKI ISTARSKI PREPORODITELJI:

Ivan Črnčić (I.dio)

DR. SC. MAJA POLIĆ

HAZU Zavod za povijesne i društvene
znanosti Rijeka

Među znamenite preporoditelje Istre i Kvarner-skoga primorja ubrajamo i Ivana Črnčića/Crnčića. U idućim redcima upotrebljavamo prvonavedeni oblik jer ga nalazimo u korespondenciji njegovih suvremenika Franje Račkoga i Josipa Jurja Strossmayera, a i sam se tako potpisivao. Danas u Polju čak i članovi njegove obitelji nose naziv Crnčić. Može se govoriti o standardiziranju imena jer suglasnički skup *cr* u standardnom hrvatskom jeziku podudaran je s čakavskim *čr*. Tako imamo, npr., *crn* – *črn*, *crv* – *črv* itd.

Roden je 2. svibnja 1830. god. u Polju u imućnijoj obitelji seljačkoga podrijetla. Majka Katarina i otac Matija – kako se na nekim mjestima spominje – imali su uz njega kao jedinoga sina još pet kćeri i sina Ivana, dok se drugdje, pak, spominju tri sina i tri kćeri. Pored toga, matične knjige spominju dva sina pod imenom Ivan, i to prvoga rođenoga 1817., a drugoga 1830. godine. To nas navodi na zaključak da je prvoroden Ivan preminuo te da je trinaest godina kasnije rođeni sin dobio isto ime.

Njegova obitelj omogućila je drugomu sinu Ivanu tek osnovno obrazovanje, nakon čega je morao napustiti školu i pomagati ocu u poljodjelstvu i brodarenju. Kada je navršio četrnaest godina, umiru mu majka i otac. Odlučuje nastaviti obrazovanje, i to zahvaljujući dobroti Crikveničana sa susjednoga kopna koji su ga prehranjivali; tamo je kod dvojice svećenika imao pripreme za gimnaziju koju su pohađali siromašni daci. Ondje je obavljao i teške poslove

kako bi
izdržavati.

se mogao

Bio je vrlo nadaren i marljiv đak pa je u (tadašnjoj) Rijeci započeo gimnazijsko obrazovanje. Kao najvrjednijega među učenicima, profesori su ga preporučili za instruktora djece jedne bogate riječke obitelji pa je zahvaljujući tomu prikupio sredstva kojima je mogao završiti svoje obrazovanje. U Rijeci je, uz ostalo, slušao predavanja profesora Frana Kurelca i upijao njegovo slavensko domoljublje koje se sastojalo u tezi da hrvatski narod može imati budućnost samo uz slavenski svijet. Kurelćeve su se ideje duboko urezale u svijest mladoga Črnčića te je njima ostao vjeran sve do smrti.

Nakon šest godina provedenih u tadašnjoj Rijeci otišao je u biskupijsko

središte u Senj gdje je završio preostala dva razreda gimnazije te maturirao 1853. godine. Bogoslovje je studirao u slovenskoj Gorici. Ondje je svojim slovenskim kolegama bio učiteljem hrvatskoga jezika, a započeo je i objavljivanje manjih priloga u zagrebačkom *Nevenu* i ljubljanskim *Novicama*. Goričko je obrazovanje samo potvrdilo njegov talent te je 1856. god. zaređen za svećenika. Odlazi u Beč, u tamošnji Augustineum, najznamenitiju sveučilišnu ustanovu u Austro-Ugarskoj (na kojemu su se školovali i J. J. Strossmayer, J. Dobrila, N. Udina Algarotti) kako bi se pripremio za doktorat iz područja teologije. Bario se i znanstvenoistraživačkim radom rezultate čije je rezultate objavljivao u *Zagrebačkom katoličkom listu* (1859., 1860.). U Beču je 1856. god. stekao doktorat.

Boravak u metropoli Habsburške Monarhije otvorio je još jedna vrata Črnčićeve svestranosti. Naime, onđe je slušao slavistička predavanja Franje Miklošića koja će imati velik utjecaj na njegovo daljnje znanstveno oblikovanje.

Po povratku na otok Krk 1861. god. postaje tajnikom tamošnjega krčkoga biskupa Ivana Josipa Vitezića. No, uskoro ga Crkva šalje u Rim, najprije kao kanonika Sv. Jeronima (1862.) da bi godinu kasnije postao ravnateljem Zavoda sv. Jeronima (što ostaje do svoje smrti 1897.), i to na Strossmayerov prijedlog. Ovaj, naime, rezolutno 1862. god. piše F. Račkome: „Vaš nasljednik ima biti Crnčić i nitko drugi nego Crnčić.“ Smičiklas komentira: „Biskup je mislio, da treba postaviti na ono znamenito mjesto čestita svećenika, marljiva radnika i čistu hrvatsku dušu. Biskup je dobro pogadiao. Sve je to bio naš Ivan.“ Ali dodaje i sljedeće: „Samo je zaboravljao, da u neprilikama životnim našega zavoda treba i energična čovjeka, koji bi bio jak na spletke, ako bi

se rasprele, mačem pravednika rasjeći, da ne bude štete časti zavoda i našega naroda. Dobro i pobožno srce Črnićeveoga mača nije nikada smoglo.“ Kako, nadalje, bilježi Smičiklas: „Ovakovu čednu svetačku dušu (...) u nenormalnim vremenima otpuhat će protivni vjetrovi za zakutnu neradinost“, pritom misleći na vrijeme nastanka ujedinjene talijanske države na Apeninskom poluotoku. Nasreću, predviđao je krivo jer Črnić nije upao „u zakutnu neradinost“, već se i u takvim nepogodnim okolnostima uspio baviti znanstvenim radom.

Dakle, nakon što je jednu godinu bio kanonik u Zavodu sv. Jeronima, Črnić postaje njegovim čelnikom iako se tome imenovanju protivio, vjerojatno svjestan teške zadaće koja je pred njim stajala.

Od 1882. god. bio je dopisni član tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a dvije godine kasnije postao je dopisni član i povjerenik Hrvatskoga arheološkog društva. Črnić je 1888. i 1889. god. u Rimu bio član komisije Svetе Stolice za pitanja slavenskoga bogoslužja. Preminuo je također u Rimu 7. siječnja 1897. godine, a pokopan je u zajedničkoj kaptolskoj grobnici.

Na sjednici Historijsko-filologiskoga razreda Akademije njezin je redoviti član T. Smičiklas 18. studenoga 1897. pročitao tekst posvećen Črniću „(...) Spomenimo se plemenitoga otačbenika, upravitelja Hrvatskoga zavoda svetoga Jeronima u Rimu kroz punih trideset godina, a člana naše Akademije od mnogo godina. Kako je proživio gotovo vas vijek izvan domovine, nije imao prilike da prosiječe koju brazdu na polju javnih posala, dapače malo ga ljudi znade u domovini. Bolje ga znade nauka hrvatska i slavenska. Učinio je djela, koja mu zajamčuju trajnu uspomenu u knjizi hrvatskoj i slavenskoj.“ O njegovoju će plemenitosti i nesebičnoj pomoći Smičiklas dalje: „Črnić je živio u Rimu (...), ali srcem bio je uvijek na otoku. Treba samo pročitati onih stotinu listova što ih je pisao svomu rođaku župniku dobrinjskomu Antunu Kirinčiću. Daj onoj sestri onoliko, onoj više jer je potrebna, onome nećaku za školu, onomu da se ženi, onoj nećakinji za udaju.“ Osim toga, „Črnić je pomogao svojemu rodnome mjestu sazidati crkvu i školu. Njegova je najveća zasluga što su mještani Polja dobili svoju školu. Dvadeset hiljada forinti – vas štednjom stečen imetak – ostavi svomu rodu za stipendije.“ Na taj je način trajno zadužio svoj rodni kraj. Godine 1997. prigodom obilježavanja 100. obljetnice Črnićeve smrti u Dobrinju je na školu postavljena spomen-ploča. (nastavlja se)

Foška Štoković

Okrijepljena svetim sakramentima, okružena svojim najbližima, prešla je u četvrtak 30. siječnja 2014. s ovo-ga u bolji život u 95. godini Foška Štoković iz Fažane. Našla je utjehu u Gospodinu u kojeg se pouzdala cijeli svoj život. Misa zadušnica i obred pokopa bili su u Fažani 1. veljače 2014. Misu i obrede predvodio je mons. Ivan Milovan, biskup u miru, u koncelebraciji župnika mr. sc. Ilije Jakovljevića, koji je održao i propovijed, i još sedmorice svećenika: vlč. Branislava Petrovića, Drage Petrovića, preč. Milana Mužine, vlč. Željka Zeca, mons. Vjekoslava Milovana, vlč. Milana Milovana.

Župnik Jakovljević u homiliji je istaknuo veliku zauzetost pokojnice u životu župe Fažana. Od 1947. kad se doselila s mužem, aktivno s obitelji sudjeluje u životu Župe. Župnik je naglasio: „Preko 60 godina neumorno je služila ovoj našoj župnoj zajednici kao sakristanka i zvonarica. Draga teta Foška, hvala ti za sve ono što si učinila za našu župu i za svećenike koji su ovdje službovali. U onim teškim olovnim vremenima bez imalo straha služila si sa svojom obitelji u našoj župnoj zajednici. I tvoj je život obilježen poteškoćama, patnjama, ali sve si to prihvataš u vjeri i vjera ti je bila snaga od koje si živjela. Nije gotovo bilo mise, sprovođa, ili nekog drugog slavlja u našoj župi da nisi bila prisutna. Ugradivala si sebe u život ove župe i danas ova župa Bogu zahvaljuje za sva dobročinstva koja je od tebe primila, moli za pokoj tvoje duše i ako te čime ražalostila, traži oprost.“

Rodenja je 1. listopada 1919. u selu Režanci, zaseoku Ikanji. Bila je potomkom slavne hrvatske obitelji Štoković. Prastric Vid Štoković je od 1598. do 1612. bio župnikom u Svetvinčentu. Djed Tone je pred Prvi svjetski rat, kao jedan od utemeljitelja hrvatske čitaonice u Svetvinčentu i kao član hrvatske narodne stranke Matka Laginje, u vrijeme talijanske uprave u Istri, odrubljuo

šest mjeseci fašističkog kazamata. U vrijeme najžešćeg protuhrvatskog terora, zajedno s drugim narodnjacima u selu, među inima i Antonom Milovanom koji je podnio mučeničku smrt, dao je 1929. podignuti kapelicu posvećenu Srcu Isusovu s natpisom na hrvatskom „Srce Isusovo, moli za nas“. Njezin otac Josip i majka Foška, rođena Petrović, podarili su Bogu i narodu devetero djece, od kojih je vlc. Mirko Štoković bio dugo godina župnik u Barbanu, Trvižu i Galižani. Kći Jaga, udata Petrović, obdarila je istarsku Crkvu svećenicima Aleksandrom, Dragom i časnom sestrom Zdravkom.

Godine 1947. udala se za Ivana Štokovića iz zaseoka Gromičari i preselila s njim u Fažanu, gdje su Štokovići već 1936. godine bili kupili nekoliko hektara zemlje. Ivan je našao posao u brodogradilištu Uljanik, a ona je sljedećih godina brinula o djeci: Marijanu, Aloju, Mariji i Sergiju. Fažana je u to vrijeme, odlukom novih vlasti, postala pravi rezervat. U nju se ulazilo samo s posebnim propusnicama. Komunistički teror nad vjernicima poprimio je nevjerojatne razmjere. Nakon zabrane tijelovske procesije, Titovi su aktivisti, gadajući kamenjem vrata crkve sv. Kuzme i Damjana tog dana onemogućavali vjernicima izlaz iz crkve. Karizmatični je župnik don Valentin Cukarić nakon toga uhićen i posлан u zatvor. Vlasti su smjesta deložirale župnu kuću i u nju uselile srpske oficire, a župnikove stvari i matične knjige u derutnu kuću neposredno uz župnu crkvu. Bilo je to vrijeme kad je današnji blaženik Miro Bulešić podnio mučeništvo u Lanišću. Usprkos teroru i zastrašivanju, teta Foška, kako su je Fažanci zvali, neustrašivo se uključila u rad Župe preuzevši službu sakristana i zvonara. Bila je desna ruka don Valentinu koji se četrdeset godina smatrao punopravnim članom obitelji Štoković. Desetak odraslih Fažanaca i danas ne zna da im je santula na krštenju bila teta Foška. Njen je angažman kao zvonarice prestao tek 1994. godine kada su elektrificirana zvona.

Neka njoj Svevišnji podari vječno blaženstvo.

Roditelji i pravopričesnici na Skitači

LABIN Zajednički susret za roditelje pravopričesnika i same pravopričesnike obiju labinskih župa zamišljen je na blagdan sv. Lucije na Skitači. Nažalost, odaziv je pozvanih bio slab, ali su tu bili drugi ljudi, a i vrijeme je bilo jako lijepo. Bio je to lijep doživljaj hodočašćenja do znamenitog izvora vode, gdje smo molili Litaniye svih svetih te upaljenim svjećama pošli nazad u crkvu. Kad smo ulazili u crkvu, već je bio gotovo mrak pa je doživljaj bio snažniji. Misno je slavlje predvodio vlč. Marijan Lindić, župnik iz Kršana.(Bib)

Svetci u slobodi Crkve

✉ STANKO JOSIP ŠKUNCA

Sveti Jeronim

Sv. Jeronim (oko 340. – 420.) je najpoznatiji crkveni otac naših krajeva i jedan od najznačajnijih u Zapadnoj Crkvi. On kaže da se rodio od oca Euzebija u Stridonu na granici Dalmacije i Panonije. Kako su taj grad razorili Goti (392.), mnogo je crnila istrošeno u pokušaju lokacije tog gradića jer su tog duhovnog gorostasa svi željeli imati za svog zemljaka. Treba imati na umu da je u to vrijeme Dalmacija sezala do Raše i do planine Snježnika na sjeveru. Sudeći na temelju njegovih pisama upućenih raznim osobama akvilejskog okružja, proizlazi da Stridon ne treba previše udaljavati od ovih krajeva. Tako Istrani vole spominjati Zrenj kao rodno mjesto sv. Jeronima, kako je to strasno branio kanonik Stanković iz Barbana. Izgleda, međutim, da se ime starog gradića Stridona ipak krije u današnjem mjestancu Starodu nedaleko od Rupa, na granici Slovenije i Hrvatske. Naime, najstariji naš povjesničar Toma Arhiđakon (1200. – 1268.) u svojoj knjizi Historia Salomoniana veli da se «Dalmacija proteže do Kvarnerskog zaljeva, u unutrašnjosti kojega je gradić Stridon, gdje je bila grаницa Dalmacije i Panonije. To je bio očinski zavičaj Jeronima, izvanrednog naučitelja.» (Crkve) Akademik Suić s pravom drži da je Toma za tu tvrdnju imao neki danas izgubljen dokument. Inače bi kao Dalmatinac iz Splita grad Stridon radije stavljao bliže Splitu. Jeronimov otac Euzebij bio je veleposjednik, pa vrsni etimolog Mate Suić ime susjednog mjestanca Žabjane (Šapjane) izvodi iz latinske riječi (terrae) Eusebiana – Euzebijevi posjedi. Jeronim je rano izgubio roditelje, a imao je još brata Pavlinijana, koji se s njim zamonašio, i sestru (kojoj ne znamo ime), a koja je također kasnije

postala monahinja. Bogati otac Euzebije mogao je svom sinu Jeronimu priuštiti studij u Rimu, gdje mu je učitelj bio poznati gramatik Donat. U Vječnome Gradu doživio je teror cara Julijana Apostate (361. – 363.), koji je stao progoniti kršćane i pokušao obnoviti poganski kult. Jeronim je dugo odgađao krštenje, što se u ono vrijeme često prakticiralo, jer je to značilo temeljitu promjenu života. Po završetku studija ipak primi krštenje od pape Liberija (malo prije g. 366.), a zatim s očevim blagoslovom podje s kolegom Bonosom u Galiju (Francusku), u carski grad Trevir (Trier), na „poslijediplomski“ studij. Neki misle da ga je otac tako htio usmjeriti ka državnoj karijeri, no u Trieru ga dotače milost, susreće kršćane odane asketskom životu, čita djela sv. Hilarija iz Poitiersa te doživjevši temeljiti duhovni zaokret, odluči se odreći svijeta i postati monahom.

God. 370. dođe u Akvileju gdje se družio s prijateljima koji su se također odlučili za monaštvo: s Bonosom, Rufinom, Heliodorom, Kromacijem, Julianom i dr. Akvileja je tada bila žarište duhovnog života, gdje su se ljudi oduševljivali za asketski život. No i tu su nakon nekoliko godina nastali problemi pa god. 373. s bratom Pavlinijanom krene na Istok, u Siriju, i konačno se zaustavi u Kalcidskoj pustinji, gdje je živio strogim pokorničkim životom, učio hebrejski jezik i proučavao Bibliju. Ovdje je nastala legenda o lavu kome je Jeronim izvadio trn iz šape i koji mu je postao kućni ljubimac. Nakon velikih teškoća i poremećena zdravlja napušta pustinju i odluči poći u Rim. Neko se vrijeme zaustavi u Carigradu, gdje bio je gost patrijarha sv. Grgura Nazijanskog, a zatim stigne u Rim. Tu ga papa Damas uze za svoga tajnika, zbog čega ga nekad slikaju kao kardinala. On mu povjeri novi

prijevod Sv. pisma. U Rimu je okupljao i oduševljavao za evanđeoski život bogate rimske matrone. Vjerovalo se da će naslijediti papu Damasa, no nakon njegove smrti (384.) prevlada stranka koja se protivila Jeronimovu djelu. Zbog toga napušta Rim i krene na Istok nastaviti monaški život. Za njim podu i plemenite žene i djevojke koje su željele živjeti kao monahinje. Stigne u Betlehem i tu osniva i gradi dva samostana, jedan za muškarce, a drugi za žene koga je vodila sv. Paula. Finansijski su ga pomogle ove bogate Rimljanke. U Betlehemu Jeronim piše brojna biblijska djela i dopisuje se s mnogim prijateljima, učiteljima i crkvenim osobama dajući im duhovne savjete. Sačuvano je 125 njegovih pisama od kojih su neka prave male studije i naputci o duhovnom životu. Iz njih izbjija ne samo silna biblijska erudicija nego i njegov svetački zanos. Dio je tih pisama upućen prijateljima akvilejskog kruga, što potvrđuje njegovo podrijetlo. Betlehem je pripadao jeruzalemском biskupu te je Jeronim često zalazio u grad i tu se susreao s biskupom Ivanom i prijateljem Rufinom. God. 395. rasplamsala se među njima svada u svezi s Origenom. Jeronim je bio vatrene i nagle naravi, što se posebno očitovalo u pismima u kojima govori o Rufinu, pa ga nekad slikaju kako se kamenom udara u prsa govoreći tobože: „Oprosti mi, Gospodine, jer sam Dalmatinac!“ Umro je u Betlehemu god. 420., a njegovi su posmrtni ostaci u 13. st. preneseni u Rim i pohranijeni u crkvi sv. Marije Velike. Sv. Jeronim, „najveći naučitelj Sv. pisma“ preveo je s hebrejskog i grčkog na latinski cijelo Sv. pismo zvano Vulgata, koje se do naših dana upotrebljavao kao službeni prijevod Crkve. Najbrojnija su njegova djela komentari Sv. pisma te pobijanje raznih krivih vjerskih nauka.

VIČ. ANTUN MERLIĆ

Utorak 28. siječnja 2014. godine, u Svećeničkom domu Betanija u Puli, u 90. godini života preminuo je svećenik Porečke i Pulsko biskupije vlč. Antun Merlić.

Vlč. Merlić rođen je u selu Perci, nedaleko Buzeta 30. studenoga 1924. godine, kao treće dijete Josipa i Marije r. Podreka. Kršten je u mjestu Črnicu u župnoj crkvi sv. Roka, 15. prosinca iste godine. Sakrament sv. potvrde primio je 1935. godine u Buzetu. Osnovnu školu pohađao je u Črnici, a srednju školu u Kopru. Godinu vojnog roka odslužio je u Sarajevu 1949./1950. godine. Nakon završenog filozofsko-teološkog studija u Gorici za đakona je zaređen u veljači 1947. po rukama nadbiskupa goričkog Carla Margottija, a za svećenika ga je u Trstu 22. ožujka 1947. godine zaredio tršćansko-koparski biskup Antonio Santin. Kao mladomisnik 1947. godine imenovan je župnim vikarom u Čepiću. Godinu kasnije postaje župnik u Šumberu i Sv. Martinu u Labinskem dekanatu, a nakon toga, 1951., preuzima još i župe Labin i Raša. Godine 1952. postaje župnik u Pićnu otkud *excurrendo* upravlja i župom Gračiće. U to vrijeme biva pozvan na vojne vježbe, nakon čega je proveo šest mjeseci u vojnom zatvoru. Po povratku kao župnik ili upravitelj preuzima razne župe u Umaško - oprtaljskom dekanatu. Godine 1964. imenovan je župnikom na Starom Pazinu i započinje predavati razne predmete u pazinskom sjemeništu. Župnik u župama Draguć i Račice postao je 1979. S obzirom na završeni studij prava u Ljubljani, kao diplomirani pravnik godine 1985. imenovan je pravnim savjetnikom u Bisku-

piji. Bio je član Svećeničkog vijeća. Zadnje župe gdje je bio na službi bile su Lanišće, Brest i Slun koje je preuzeo 1993. U kolo-vazu 2006. godine razriješen je svih župa, no ostao je živjeti u župnoj kući u Lanišću do 2008. godine kada seli u Svećenički dom Betanija u Puli.

Vlč. Merlića zasigurno će pamtitи vjernici u župama gdje je djelovao na dobrobit ljudi i Bogu na slavu, no on će na poseban način ostati u sjećanju svima onima koji su posjetili Lanišće u vremenu kada je on tamo bio župnik. Vlč. Merlić je neumorno dočekivao grupe hodočasnika, uvodio bi ih u lanišku župnu crkvu sv. Kancija, Kancijana i Kancijanile i već bi tu započeo pripovijedati o događaju ubojstva bl. Miroslava Bulešića, ali na jedan svoj jedinstven, osebujan način. Nastavak tih nemilih zbivanja isprijevadio bi u župnoj kući, u uredu, na mjestu ubojstva, prikazujući to riječima na tako živopisan način da bi hodočasnici još dugo pamtili slike koje im je uspio dočarati.

Sprovodna misa i oproštaj od pokojnika bio je u četvrtak 30. siječnja 2014. godine u župnoj crkvi u Lanišću (posljednja župa službovanja pokojnika). Sam sprovod bio je istog dana na groblju rodne župe pokojnika u Črnci.

Sprovodnu je koncelebriranu misu predvodio mons. Ivan Milovan, biskup u miru, a biskup ordinarij mons. Dražen Kutleša je propovijedao. Pokojnik je tijekom dugog niza godina kao svećenik brinuo za duhovno dobro povjerenih mu duša, poučavanjem, dijeljenjem sakramenata i vođenjem naroda Bogu. Bio je postojan i nepokolebljiv i u teškim vreme-

nima. Mi i sada, dok zahvaljujemo za dar ovog svećenika, upućujemo Bogu i molitve za njega da mu Gospodin bude nagrada za sva dobra koja je činio, rekao je Biskup. Na kraju misnog slavlja mons. Vilim Grbac, generalni vikar Biskupije kratko je govorio o životu i djelovanju pokojnog svećenika. Još se od pokojnika u ime župe Lanišće oprostila i Marija Žmak. Sprovod u Črnci vodio je mons. Vilim Grbac. Osim župljana iz Lanišća, na sprovod je došlo i mnogo vjernika iz drugih župa u kojima je pokojnik djelovao.

Počivao u miru Božjem! (G. Krizman)

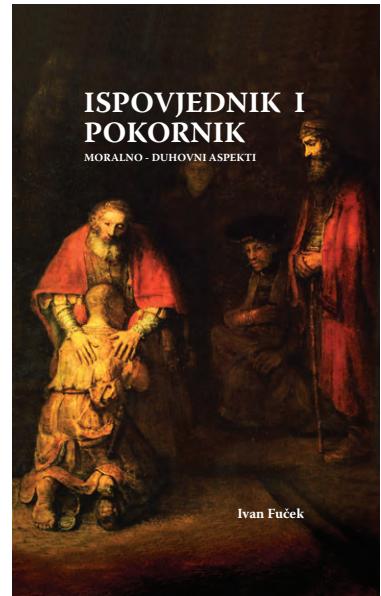
NOVA KNJIGA

“Čovjek se danomice susreće s mnogim pitanjima. Istražuje, promišlja, traži smislenje odgovore. Što je dobro? Što se smije? Što je dopušteno? Zašto se javlja savjest?”

Za kršćanina je mjerilo Božja riječ sadržana u učenju Katoličke Crkve. I zato, osobito svećenici, koji se s tim pitanjima susreću u isповijedima ili razgovorima s vjernicima moraju biti pripravni upućivati ih na pravi put, liječiti, određivati.

Ova je knjiga upravo to: iz bogatog iskustva o. Ivana Fučeka dolazi se do mnogih odgovora koji traže laici - vjernici, ali i svećenici - isповjednici. Čitajući ove stra-

nice dolazi se do mnogih saznanja koja polako čovjeka izgrađuju, motiviraju, čine ga boljim, plemenitijim. Pitanja i odgovori su konkretni, direktni. Pouke jednakoto tako. Vjerujemo da će ovi tekstovi biti od koristi i jednima i drugima.” - naveo je biskup Dražen Kutleša u predgovoru nove knjige, u izdanju Porečke i pulsko biskupije i “Josip Turčinović” d.o.o., Ivana Fučeka ISPOVIJE-DNIK I POKORNİK. Knjiga je to koja daje odgovore na mnoga danas postavljana pitanja, posebice iz obiteljskog života i života mlađih. Na više od tri stotine stranica, zanimljiva i poučna štiva, hrvatske će katoličke obitelji naći odgovore kako prebroditi krizu duhovnoga, vjerskoga, i obiteljskog života. Zanimljivo štivo koje preporučamo svim našim čitateljima a koje se može nabaviti u trgovinama “J. Turčinović” d.o.o. u Pazinu, Puli i Poreču (L).

OSTEOPOROZA

ALEKSANDRA BLAGONIĆ, DR.
MED., INTERNISTICA, OB PULA

Kao što nosivi zidovi kuće preuzimaju opterećenje drugih elemenata konstrukcije, tako i kostur, iako čini samo 15 % ukupne tjelesne mase, predstavlja potporni sustav i nosi cijelu težinu našeg tijela. Na kostur su pričvršćeni mišići, a kosti, kojih u tijelu ima preko 200, povezane su zglobovima koji im omogućavaju pokrete.

Naše najduže kosti imaju čvrstoču armiranog betona zahvaljujući kombinaciji proteinskih kolagenskih vlakana, kalcija i mineralnih soli. Čvrstoča, oblik i debljina pojedinih kostiju ovisi o njihovoj funkciji. Fizičkom se aktivnošću može povećati i masa i gustoča koštanog tkiva. Izuzetan je primjer profesionalnih jahača u kojih se može kao posljedica jahanja razviti nova kost stražnjice ili bedra. Poznato je da su u stanjima smanjene pokretljivosti, mirovanja nakon traume, u osoba koje se iz nekih razloga manje kreću, kosti „slabe i tanje“.

Bolest koja nastaje kao posljedica smanjivanja gustoće kostiju jest osteoporozna. To je koštana bolest koja podmuklo nastaje, tiho, ali uporno napreduje i često dovodi do fatalnih posljedica. Karakterizirana je gubitkom gustoće kostiju. Kosti gube svoju masu, postaju krhke, slabije arhitekture i lako lomljive.

Kad se usporedi zdrava kost koja je gusta, puna koštanih gredica koje ju čine

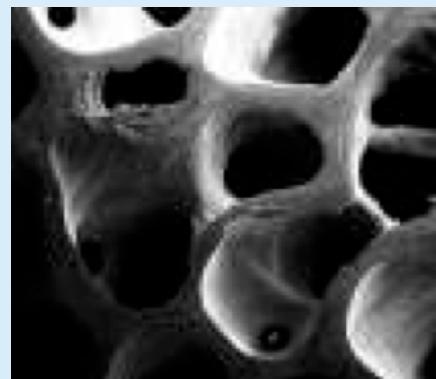
čvrstom i jakom, s osteoporotičnom kosti, ona je „prošupljena“, siromašna koštanim gredicama, mekana, slaba, krhka i poput stakla, već pri malim i bezazlenim udarcima sklona prijelomima.

Mnoga stanja i bolesti pogoduju smanjivanju koštane gustoće: kronične bolesti, plućne, bubrežne, jetrene, šećerna bolest, reumatoидni artritis... Zatim poremećaji hormona, neki lijekovi, kao što su kortikosteroidi, loša ishrana s nedovoljnim unosom bjelančevina i vitamina. To stanje koje dovodi do sklonosti prijelomima kostiju smatra se neizbjegljivim procesom starenja, a u žena se ubrzano razvija nakon menopauze. Naravno da je pojava češća u nekim obiteljima pa je vrlo vjerojatno da ste u rizičnoj skupini ako ste visoka žena mršavije građe koja se neredovito hrani, puši, češće konzumira kavu i alkohol, a i majka vam je hodala pogrbljeno uz pomoć štapa i žalila se na kostobolju.

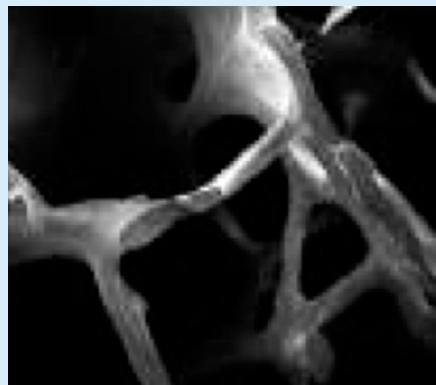
Osteoporozu pogađa svaku treću ženu stariju od 50 godina. Zbog osteoporoze se svaka sedma žena liječi zbog prijeloma kuka, svaka četvrta koja se liječi treba dugotrajnu pa i trajnu njegu, a svaka peta unutar godine dana umire od posljedica komplikacija.

Najčešće su lokalizacije osteoporotičnih prijeloma kralješci, kukovi, podlaktica uz šaku te nadlaktična kost bliže ramenu.

Osteoporozu možemo podijeliti na primarnu (nedovoljno razjašnjenu) i sekundarnu koja nastaja u sklopu nekih drugih bolesti. Primarnu možemo razmotriti kao

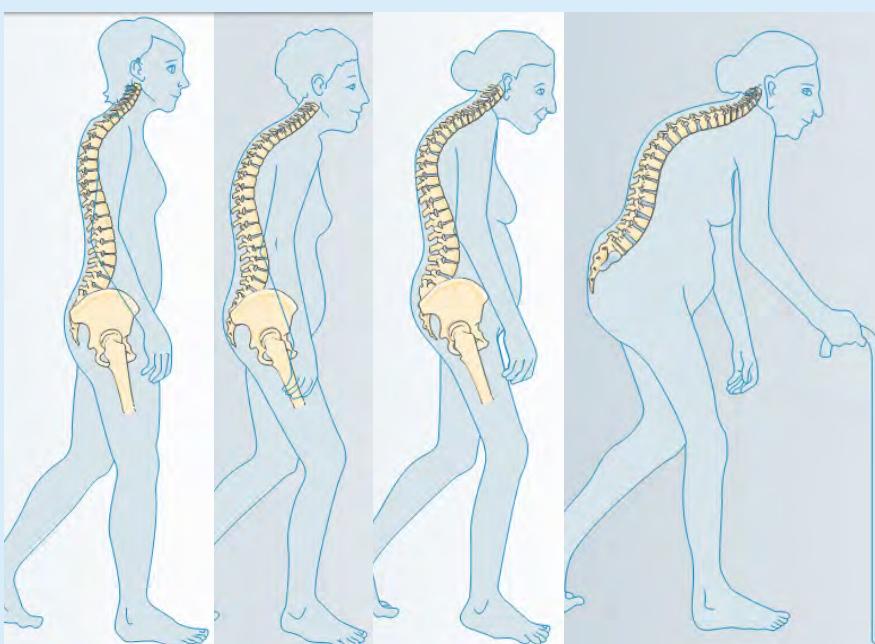
zdrava kost

osteoporotična kost

onu koja nastaje oko i nakon menopauze te staračku koju promatramo u dobi oko i nakon 75. godine života.

Bolest je podmukla jer se vrlo često kao prvi simptom evidentira prijelom kosti. Upozoravajući su simptomi koji ukazuju na značajnu ostoperozu pogrbljenost, bolna kralježnica, gubitak tjelesne visine (s godinama do 4 cm, veći gubitak ukazuje na kolaps kralježaka).

OBAVIJEST

Od 17. do 19. ožujka 2014. održat će se duhovne vježbe „Dodatak k Josipu“ u domu duhovnih vježbi u Lovranu. Voditelj je pater dr. Leopold Grčar, ofm, duhovnik i isповjednik u marijanskem svetištu Marija Pomagaj na Brezju. Svi se zainteresirani mogu prijaviti radnim danom do 1. ožujka od 10 do 17 sati na broj mobitela 091/559-2412.

Koordinator duhovnih vježbi:
Ivan Juretić.

KNJIGE KRIŽNOG PUTA

Medicinska sestra Ivanka Lakota rođena je 2. veljače 1974. god. na blagdan Svjećnice. Osnovnu školu i srednju medicinsku školu završila je u Rijeci, kao i studij za višu medicinsku sestruru na Medicinskom fakultetu. Nakon završenog školovanja započela se kao glavna sestra na Odjelu za hemodijalizu u KBC-u Rijeka na lokalitetu Sušak te postala jedna od najmladih glavnih sestara u Hrvatskoj. Iako je Ivanka krštena, pričešćena i krizmana, svoju je vjeru dublje počela spoznavati i živjeti prije deset godina odlazeći u svetište Majke Božje Goričke u Baški na otoku Krku. Njezin duhovni rast od tada je bio veoma brz. Ivanka iskreno, mogla bih reći i mistično, proživljava sv. misu, molitvu Krunice i Križnog puta. Poslanice sv. Pavla apostola posebno voli, iz njih uči, one su sva njezina teologija, na njima su izrasla mnoga njezina razmišljanja. Sestra Ivanka sada radi na Odjelu hematologije u KBC-u Rijeka gdje se svakodnevno susreće s teškim hematološkim bolesnicima. Ona nije, kao i svakom čovjeku s kojim se susreće, duboko svjedoči Kristu, nosi im Njegovo svjetlo, ljubav i nadu jer za Njega živi svaki dan iz sata u sat, iako ima bolesnog supruga i dvoje malodobne djece. Ivanka svjedoči Kristu i njima pretačući božansku ljubav u ljubav supruge i majke. Sestra Ivanka teško se razboljela od Parkinsonove bolesti prije dvije godine. Za taj težak križ zahvaljuje Isusu, nosi ga hrabro i sama sebi nikada nije na prvom mjestu. Ljubav prema bližnjemu zasjenjuje sve njezine boli i poteškoće. Susret s njom obogaćuje, a njezine meditacije potiču na razmišljanje o vjeri, Svetom pismu, životu u kojem su glavni putokaz Marija i njezin sin Isus Krist, naš Spasitelj. (Gordana Fumić)

Tko se od nas ne prepoznae u nekoj od postaja Križnoga puta? Neki su nepravedno osuđeni u sudnicama modernih Pilata. Nekima je životni križ pretežak, ali na svom putu ne susreću nekog Šimuna Cirenca. Kolikima nedostaje jedna Veronika koja će im obrisati znoj s lica? Koliki su ogoljeni i lišeni ljudskog dostojarstva na nekom modernom kalvairskom brežuljku gdje vladaju samo mržnja, interes i profit? Svaki čovjek koraca zajedno s Kristom na svom križnom putu i čezne za rukom koja će ga pridići iz bezbrojnih padova. I ovaj Križni put izrasta iz jedne životne priče. Dok molimo ovaj Križni put, nastao na iskustvu životnog razočaranja i besmisla, slijedimo Krista, ali i Njegovu Majku. Njih dvoje jedino su nam jamstvo da naši križni putevi ne moraju završiti na nekom kalvarijskom brežuljku pesimizma i mržnje. Na križu, u smrtnoj agoniji, Krist svima nama upućuje riječi koje je uputio apostolu Ivanu: „Evo vam Majke!“ Jedino uz Njezinu pomoć izaći ćemo kao pobjednici iz svih naših križnih puteva. (Iz Uvoda, prof.dr.sc. Josip Grbac)

Knjižica Marijanskog Križnog puta "Dodir neba s križa" nastala je kao zahvala Majci Božjoj na milostima isprošenim po Njenu zagovoru na Podbrdu kad sam osjetila Njezin zagrljaj pod plaštem ljubavi, nježnost, razumijevanje i predanje Njezinu Sinu u naručje bezuvjetne ljubavi. On je obiljem milosti uz korenje i pouku otvorio moje srce ranjeno još više otvarajući ranu da je pročisti i ozdravi. Čisteći rane, oslobođeo je moju dušu ispunivši je ljubavlju i čežnjom da slobodna putuje Stvoritelju.

Posvećena je duši mojeg supruga Slavka zarobljenog u tijelu vezanom u invalidskim kolicima.

Meditacije su napisane tijekom nekoliko dana, pisane su noću, danju, po nadahnuću, s nakanom za zdravlje duše, duha i tijela moga supruga kojeg sam u srcu ponijela u Međugorje. Pročitane su na kalvariji na brdu Križevcu 20. 9. 2013. godine, na dan kada se u Međugorju slavila sv. misa za sve invalide svijeta. Stoga kažem tebi, svijete: radost je s Majkom doći do križa, predan biti, čistu haljinu zadobiti, ljubav spoznati i s lakoćom križ svoj prihvatići jer sjediš na dlanu Očevo i vičeš iz punine: "Abba, Oče! Evo vratilo se Tvoje dijete!" (Autorica Ivanka Lakota)

PREDSTAVLJANJE SVEUCILIŠNOG UDŽBENIKA

„MENADŽMENT HODOČAŠĆA I VJERSKIH DOGADAJA“

Na Rektoratu Sveučilišta u Rijeci 5. veljače 2014. održano je predstavljanje sveučilišnog udžbenika Menadžment hodočašća i vjerskih događaja, autora prof. dr. sc. Zdenka Cerovića i dr. sc. Patricije Zanketić.

Pred mnoštvom uzvanika, prođinom i prijateljima te gostima: prorektoricom za studije i studente Sveučilišta u Rijeci prof. dr. sc. Snježanom Prijić Samariću, dekanom Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu prof. dr. sc. Jožom Perićem, u ime nakladnika udžbenika, te predstojnikom Teologije u Rijeci doc. dr. sc. Božidarom Mrakovčićem, udžbenik su predstavili i o njegovoj važnosti govorili recezenti prof. dr. sc. Franjo Radišić, profesor emeritus s Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu (Opatija), prof. dr. sc. Mato Bartoluci sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta, dr. sc. Jerko Valković, docent na Teologiji u Rijeci te autori prof. dr. sc. Zdenko Cerović i dr. sc. Patricia Zanketić.

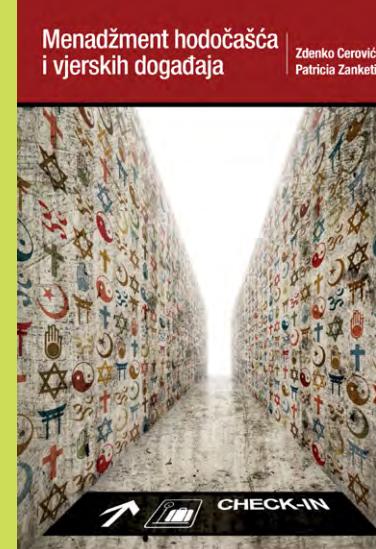
Udžbenik, koji u 8 poglavlja na 244 stranica obrađuje teorijska obilježja vjerskih putovanja i vjerskoga turizma, hodočašća i turizma, turističko-vjerske destinacije, vjerske događaje-motive i potrebe putovanja, vjerske resurse u turističkoj ponudi destinacija te menadžerske aktivnosti hodočašća i vjerskih događaja, namijenjen je prvenstveno studentima, ali i stručnjacima i menadžerima u turističkom gospodarstvu, stručnim djelatnicima i menadžerima turističkih agencija te posebno direktorima ureda u sustavu turističkih zajednica na svim razinama, ali i široj čitateljskoj publici, kazala je suautorica dr. sc. Zanketić.

„Ideju o pisanju menadžmenta hodočašća i vjerskih događaja nosio sam u sebi već duže vrijeme. Vjerski turizam i hodočašća jedan su od zanimljivijih područja selektivnih oblika turističkog prometa, a o toj temi nema dovoljno pisane građe. Građa je nedovoljno istražena ili je pisana s drugih društvenih, kulturnih i povijesnih aspekata, izjavio je autor prof. dr. sc. Zdenko Cerović te dodao kako je kolegica dr. Patricia Zanketić doktorirala na sličnoj temi pa se pojavila logična ideja da zajedno napišemo knjigu na postojećoj tematici.

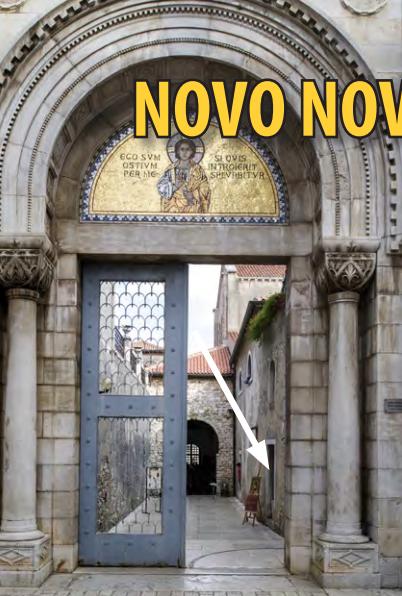
Predstavljanje su obogatili glazbenici Karin Kuljanić i Noel Šuran iz KUD-a I. F. Zlatela -Kršan. (L)

Menadžment hodočašća i vjerskih događaja

Zdenko Cerović
Patricia Zanketić

NOVO NOVO NOVO.... NOVA KNJIŽARA U POREČU

Eufrazijeva 22, 52440
Poreč, Tel: 052 451 784

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVĆ d.o.o.,
Pazin, narudžbe tel. 052/ 624 342
Prodavaonice:
PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082
PULA, Danteov trg 1, tel. 052/ 216 498

Posjetite nas!

Iz ponude izdvajamo:

- prigodne čestitke
- krsne haljinice, šalove (za krštenje i krizmu odraslih)
- uspomene na sakramente (krštenje, prva pričest, krizma, vjenčanje)
- veliki izbor svijeća za razne prigode (parafinske, voštane i tekući vosak)
- kolar košulje, misno vino, ampulice, hostije
- križeve, krunice, kipove, uokvirene slike, svjećnjake, tamjan i tamjanice
- veliki izbor knjiga vjerskih izdavača (molitvenici, katekizmi, priručnici, životopisi svetaca, slikovnice,..)
- božićni assortiman (jaslice, figurice za jaslice,...)
- DVD vjerske tematike za djecu i obitelj

Radio Istra

Učka 96,9 - Pula 98,0 - Rovinj 88,0 - Buje 97,9
Umag 107,3 - Rabac 92,1 - Poreč 98,5

KAP ZA DOBAR DAN

- duhovna misao za bolji početak dana
- od ponedjeljka do subote u 06:30

PUTEVIMA VJERE

- središnja vjerska emisija
- petkom u 17:04

SUSRET S IZVOROM

- komentar nedjeljnog Evandelja
- nedjeljom u 8:30

Jurja Dobrile 6, Pazin - tel: 052/ 88 77 11
www.radioistra.hr

AGRARIA
»BANOVAC«
PAZIN

e-mail: agraria.banovac@pu.t-com.hr
tel. (052) 621 205 • fax (052) 621 152